

ОТ ИЗДАТЕЛЯ

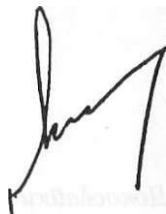
Докосвайки се до завещаното ни наследство на един от класиците на Българското пчеларство, човек изпитва удивление от непреходността на неговите идеи и неувяхваща свежест на практическите напътствия дадени от Делчо Мерджанов. Статиите публикувани в списание „Пчела“ и днес са уроци, от които можем да се учим. Тяхната цена е като старо злато - колкото повече време минава, толкова цената им се повишава.

Предаността и голямата любов към пчелите отреждат на Делчо Мерджанов достойно място наравно с класиците на Българското възраждане - онези които поставиха основите на модерното пчеларство и наредиха България наравно с водещите европейски страни още през първата половина на 20-ти век. Ползвайки се от опита на класиците човек неминуемо ще усети онази сила на духа и голямата любов, която времето не е успяло да победи.

Делчо Мерджанов е бил не само голям пчелар. Той е самобитен следовател извършил множество ценни изследвания с практическа стойност. Активното му присъствие на страниците на списание „Пчела“ прави опитът му достояние на широката пчеларска общественост. Делчо Мерджанов е активен сътрудник още от първата годишнина на списанието - 1902 г., до края на живота си. Първата му публикация се появява още в книжка 6-та / 1902 г., а последната е статията му "Разделител - пита" в 7-9 бр. на 1948 г., публикувана няколко месеца преди неговата кончина.

Тази книга предлага на Българския пчелар подбор на най-доброто от публикациите на Делчо Мерджанов, звучащо актуално и днес.

М. Котларски

МОЯТА ПЧЕЛАРСКА ДЕЙНОСТ*

В надежда, че пчеларският ми живот може да послужи за поука на по-младите другари, аз изпълнявам желанието на п. редакция и давам долните бележки.

Роден съм през 1874 г. в с. Попово, Борисовградско. През 1895 г. завърших Педагогическото училище в Казанлък и станах учител в селото си. Изпълни се една моя мечта - да работя за издигане на селото. Още от началото, обаче, аз срещнах трудности, защото не познавах стопанските въпроси, за които се обръщаха селяните към мен. Това обстоятелство ме принуди, 3 лета да посещавам специалните учителски курсове в Садово. След това заработих по всички отрасли на стопанството. Но най-интересното за читателя на „Пчела“ сигурно ще бъде, как станах пчелар и какви резултати постигнах в последствие.

През 1899 г. държавният бирник в селото ни миразправи, че бил виждал пчели в разборни кошери, като ми поднесе брошурката „Пчелар“ от Стойко Димитров от с. Друган, Радомирско. След прочитането на книгата аз станах вече пчелар. Повиках майстор и сковахме сандъка. Тогава имах само една пчела в прост кошер. През м. април 1899 г. решихме, трепереици от страх пред несполука, да приведем пчела-

* За да спазим автентичността на изданието и предадем духа на епохата, в която е живял Д. Мерджанов, правописа, словоредата и изказа • и непроменени.

та от плетеното кошерище в сандъка. Работата се извърши в стая със затворени прозорци. Всичко направихме по указание на ръководството. По това време имахме в селото много пчелари с по 10-20-50 прости кошери. Съветвах и бай К. да направи същото. А той ми отговори: „пчела в сандък/? Това не може да бъде!“

Годината 1899 беше лоша. Лятото бе сухо и ветровито. Моята пчела в сандъка не направи никакъв прогрес. Трябваше да и дам храна. Разбира се, това върших тайно. Да се не научат селяните - ще ми се смеят. И все пак ме закачиха: „даскале, как е пчелата в сандъка"? И аз отговорях с баналното: „добре е“. А тя беше извънредно слаба; Не бе за показ. Нямаше градеж в питата. Но това не ме отчайваше. Дойде пролетта на 1900 г., която беше много благоприятна. Още през април пчелите почнаха нови постройки по питата. През май поставих медник. За една седмица бе напълнен. Приготвих си центрофуга. На ляво и на дясно приказвах за моя кошер. Искях, повече неверующи да го посетят и видят чудото на ума.

Из селото почнаха да се строят кошери. Много станаха новаците-пчелари. И аз трябваше да тичам до този, до онзи, да превеждаме, да уреждаме, да вадим мед с центрофугата, да правим пити с пресата, да рояваме пчели и пр. И когато след 5-6 г. новото пчеларство се разрастна до там, че един човек нямаше физическата възможност да урежда пчелите на всички пчелари в селото, тогава се извика на помощ пчеларското дружество. Последното е основано през 1913 г. В дружествените събрания се държат беседи из пчеларската теория и практика. И днес тук у нас има стремеж, всеки човек, да стане пчелар.

Моят пчелин растеше. Идеалът ми бе, последният № в пчелина ми да бъде 100.

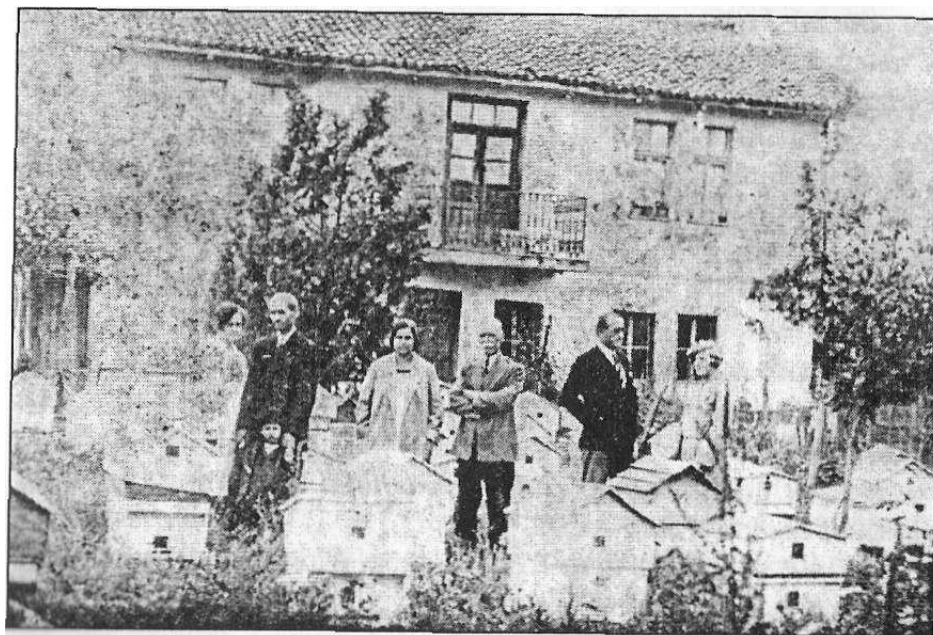
През 1927 г. М-ра в пчелина ми достигна 73. Ала през същата година се яви болестта гнилец. Трябваше да се въоръжа със знания против тая напаст. От книги и списания, на

български и руски, трябваше поука да се получи за спиране болестта гнилец. В ред беседи в пчеларското дружество изнесох за излекуването на пчелите от гнилец и за обеззаразяване на кошерите. Всички пчелари трябваше да бъдем ветеринарни лекари. В нашето село има добри и грижливи пчелари. Пчели в прости кошери вече нямаме.

Кошерите в пчелина ми са наше изделие. Правя си ги сам. Но моите синове излязоха по-добри майстори на кошери от мен. Кошерите ми са система „Дадан-Блат“, само 2 Дадан и един „Велс“. Твърде много ме занимаваха въпросите: с какво да бъде покрит капак на кошера и боядисването им. Дадох нужните статии по тия въпроси в миналите годишници на „Пчела“.

Селото ми е поставено в котловинка. Запазени сме от студените ветрове. Имаме доста ливади. Родопите се про-

Пчелинът на г-н Мерджанов

Щастливо пчеларско семейство

тягат на юг от селото. Имаме достатъчна паша за пчелите. В благоприятни години най-силните кошери, които са държали рекорд, са дали до 119 кг мед.

Пчелите са доходни. Те се отглеждат икономично. С по-малко труд и разноски се получава много доход. Те дават приход 20, 30, 50, 100% даже и 200%, както казва руския професор Ковалевски. И благодарение на тая материална помощ от пчелите мога да дам образование на синовете си. Първият - лекар, двама - учители, а най-малкия - в последния клас на гимназията.

Писателството ми, като пчелар, започва от 1902 г. Първата ми печатна работа по пчеларството е статията: „Старите медени пити“, превод от руски - журнал „Иностранной литературы пчеловодства“, напечатана в списание „Пчела“, год. 1-1902 - брой 6. От там насетне съм бил случаен гост на „Пчела“. А от 1912 г. — постоянен сътрудник. Трудил съм се, моите статии да бъдат с практически отенък. Мислил съм, че така ще бъде по-полезен на другарите - пчелари. Желал съм и желая „Пчела“ да разхубавее, да стане още по-полезна, настолна книга за пчеларя. Затова трябва много работници - не само сътрудници, но и разпространители.

Доволен съм, че статията ми в „Пчела“ възбужда интерес у четците. Често получавам писма от пчелари за пояснение или упътвания. С доволство отговарям.

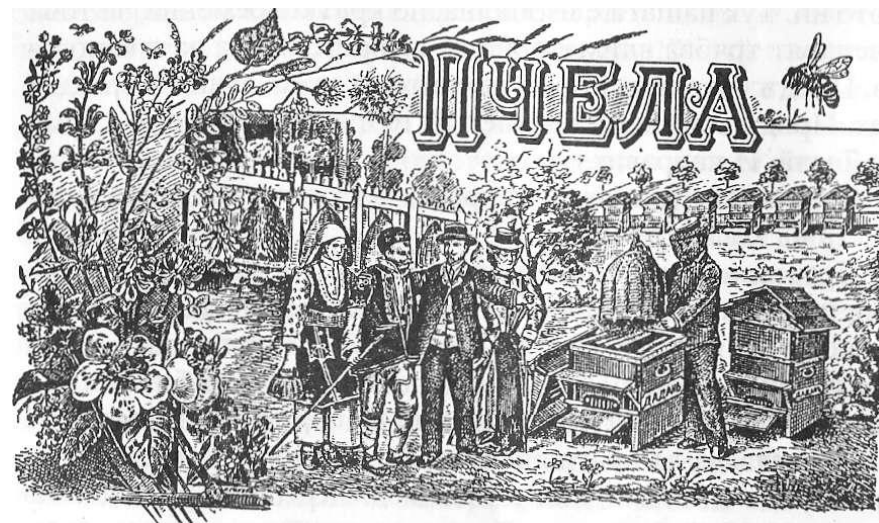
Работя по всички отрасли на земеделието, но най-много ме привличат пчелите. Чистият въздух, пчелното жилище и живота в кошера ме убодряват. Пчелната работа не ме уморява.

От млади години съм бил и искам да остана културносител на селото. Искам да видя селото издигнато, разхубавено. Искам българското село да заприлича на дамското, на финдандското.

След 32 годишно учителстване, на 31 март 1928 г. напуснах длъжността учител, за да отворя място на младите.

КОЛКО МЕД МИ ДАДЕ КОШЕРЪТ „КУЛА“

„Много мед в един кошер произвежда голямо множество пчели, а голямото множество пчели събира много мед“.

И „следователно меда и пчелите взаимно си въздействат и биват едно след друго - причина и следствие“. Много пчели - много мед! Но как ще да имаме много пчели? На този въпрос отговора ще намерите във всичките по пълни ръководства по пчеларство. Едно от средствата е спекулативното кърмене, на което аз отдавам от сега тъй голямо значение.

От 1899 до миналата година аз подкърмвах пчелите си пролет твърде слабо, затова и резултатът бе нечувствителен. - Този ми лош резултат ме уверяваше да не предприе-

мам никакво спекулативно кърмене. От друга страна, като прочетох наново „Пчеловъдския Календар“ аз се укорявах, понеже в него срещнах: ако кърмя пчелите си 45 дни преди главната паша, народът в кошера ще се усили до толкова, щото може би, ще ми събере от 50 до 120 кг мед. Бош лаф - си рекох аз, па си приготвих сироп.

Тази пролет бях се решил да пчеларствувам с по-твърда воля. Приготвих се. Почнах спекулативно да кърмя пчелите си от 1-и април. По-рано не можах, поради непостоянно време. Главната паша у нас почва от 7 или 10 май и продължава до 10-и юни, до като покосят ливадите, що забикалят селото ни. Тук пашата е изобилна, но кратковременна, за това пчеларят трябва внимателно да се приготви за да я използва. Продължавах да кърмя пчелите си само 20 дни и прекъснах. Продължих само с кошер № 16 и си рекох: ще го кърмя до 7 май. И направих го.

Сега ще се отклоня от въпроса, за да кажа накратко историята на кошер № 16.

През миналата година заинтересувах с пчелите си тукашния пограничен фелдфебел. Той си построи 6 Дадан-Блатови кошери, купи си пчели, настанихме ги при кулата (един час далеч от селото). За да му бъде помагач в работата, той ме покани да отнеса и аз поне един кошер от моите пчели. И аз се съгласих да пратя един кошер на турската граница, за да мога да си взема чист липов мед. Жребиято се падна на кошер № 16. Той ще пази България от турците, рекох си аз. Изпратих го. През пролетта (1903) тоз рой бе слаб - с 4 рамки, но изобилната и продължителна паша му даде възможност да напълни кошера без никаква моя помощ (нито спекул, кърмене, нито изкуствени пити). На есента взех само една крайна пита с мед (3 кг).

По това време фелдфебел а го преместиха и моя кошер остана без надзор. Стъпи 1904 г. през месец март преместих № 16 обратно в пчелина си. От сега нататък № 16 на присмех го нарекох „Кула“. При първото пролетно преглеждане,

намерих го с 8 рамки и голямо количество мед. Добро положение, казах си на ума. И тъй на въпроса. Аз продължих спекулативното кърмене само с кошер „Кула“ до 7 май. До тази дата кошертът бе вече с 12 рамки, питите по горните си краища бяха побелели, аз се не забавих да натъкмя медникът с доизградени пити и го сложих отгоре. На 13 май кошертът „Кула“ прегледах и що да видя, медникът напълнен с мед и запечатан, пък нямах възможност да го изпръскам, едно, че центрофугата бях пратил на поправка в града, друго, че на 14 трябваше да се върви на Педагогическата конференция. Намислих да поставя още един медник. Взех взаимнообразно медник от един приятел, поставих му изкуствени пити и го поставих под пълния. На 13 май поставих медниците и по другите кошери. Като се завърнах подир 6 дни намирам, че кошертът „Кула“ напълнил и запечатал и вторият медник. Изпръсках готовия мед и от двата медника и пак ги поставих едновременно; след 4 дни долния медник бе напълнен само незапечатан. Поставям пълния отгоре, а непълния отдолу. Щом се напълниха и двата изпръсках втория път меда. Сега взех мед и отдолу. Поставих ги и третия път; на 10 юни взех последните два медника от кошера „Кула“ и му поблагодарих за добрата реколка. - Той даде 6 медника мед! Меда от кошера „Кула“ аз държах отделно и след свършека на беридбата, понеже беше станал доста голям купчинка, притеглих го и намерих, че възлиза на 101 (сто и един) килограма. Това е вследствие на продължителното кърмене.

От другите кошери получих средно по 30 килограма. Счетох за нужно да дам отчет за този ми прекрасен кошер.

СИЛНИ ПЧЕЛНИ СЕМЕЙСТВА

(Извадки от реферата, четен на 7.IV.1938 г.
на годишно събрание на централа „Нектар“)

Силни пчелни семейства наричаме ония, които се състоят от много работни пчели. Колкото по-гъсто са покрити питите в един кошер, толкова повече работни пчели ще съдържа това пчелно семейство. А многочисленото пчелно семейство е силно. То донася повече мед. В него е надеждата. Такова семейство се нарича още продуктивно-доходно.

Кога и как можем да имаме силни пчелни семейства? И какво трябва пчеларят да върши за да има силни пчелни семейства?

Земеделците-стопани виждат, че от година на година нивите, ливадите, градините и лозята отслабват - дават по-слаба реколка. Защо? - Защото земята, като дава всяка година храна на растенията, се изтощава - отслабва. Агрономите казват: „Дайте тор на земята, за да има и тя какво да даде на растенията“. И така, искаме ли да имаме доходни ниви, градини и лозя, които да ни дават добри реколки, трябва да бъдат умно задоволени. Това е растителното царство.

На земеделеца-стопанин са нужни здрави и яки волове или коне. За тях са нужни грижи и храна. Подбраната крава поставена при разумен режим на отглеждане, може да даде мляко до 30 литра в денонощие. Обаче, изпрати ли се тя в селската чарда, храни ли се само със слама, тя ще даде мляко - 1-3 литра. Същото е с козата, овцата, свинята и кошката.

И в животинското царство е установено правилото: „Колкото дадеш, толкова ще вземеш“.

Науката за човекоотглеждането ни препоръчва да храним децата задоволително, защото там, където има недохранване, се развиват болести. Слабият организъм не може да се

предпазва от външните неприятели - бактериите. Така е и за възрастния човек. Човек, който изпадне в неблагоприятна среда - изложен на простуда, наклонен е да заболее, той не може напълно да изпълнява нито човешките си, нито професионалните си задължения.

На болния човек лекарите казват: „Имаш нужда от почивка и здрава и питателна храна“. Лекарите правят това, за да възстановят изгубените сили у болния. За да стане той здрав, силен и полезен, както за себе си, така и за ближните си.

Войниците през време на война са поставени в изключителни условия. Те отслабват и са предразположени към заболяване. И затова, през това изключително време се появяват епидемически болести. А от тях се иска да бъдат силни, за да изпълнят отечествения си дълг.

От всичко дотук казано явно става, че от силата зависи продуктивността - дохода.

Пчелата, като частица от животинското царство, не прави изключение в това отношение.

Ние търсим силни пчелни семейства.

Пчеларите са убедени, че в тях е спасението. И пчеларската практика казва: „Само силните пчелни семейства дават много мед“. Кога и как ще ги имаме? Ето въпросът, който тепърва трябва да разрешим. Но, преди да се заловим да създаваме силни пчелни семейства, ще трябва да налучкуваме времето, месецът или денят, от когато ще се почне работата за *силни пчелни семейства*. Мнозина мислят, че началото на пчеларската година е м. февруари. Това не е вярно. Животът на пчелите ни установява, че началото е м. август.

Необходимост от есенно нараждане на млади пчели.

Известно ни е, че населението в пчелното семейство не измира съвършено. Живота в него е нареден така, че вся-

кога има пчели. На пчеларите е известно, че работната пчела лете доживява до 7 седмици, а зиме - до 7 месеци. Още знаем, че от октомври до януари не се раждат млади пчели.

Последният месец от благоприятното време, през което могат да се излюпят най-много млади пчели, това е м.август. Защо? - Защото от септември насетне става студено неблагоприятно време за излюпване на пилото. Ето защо, пчеларят трябва да употреби грижи през м.август да се нароят маса работни пчели. Народените пчели през август ще доживеят до април следната година т.е. 7 месеца. А от февруари и март ще имаме нови поколения. Младите пчели, народили се наесен, презимуват по-леко от старите. Колкото повече пчели зазимуват в едно пчелно семейство наесен, толкова по-малко храна ще се изяде през зимата и толкова по-рано и повече пило ще се заложи от майката напролет, тъй като има много пчели домошарки - отгледвачки. Затова, пчеларят трябва през август да подкърми пчелите си с подбудителна храна - сироп. Най-малко 10 дни да даде на пчелите по 160-200 грама сироп на вечер. Да застави майките през август да имат от 5-10 пити с пило. Има, разбира се, местности и години, когато пчелите получават подбудителна храна от природата. В такъв случай няма нужда от помощта на пчеларя. Изобщо може да се каже, че грижите, употребени от пчеларя през август, ще даде резултат през следните пролет и лято.

Спокойствие през зимата за пчелите

Спокойствието за пчелите през зимата е една необходимост. Както е нужно спокойствие за човека когато спи, така е нужно и спокойствието на пчелите през зимата. Дразненето на пчелите през зимата ги заставя да изяждат излишни количества мед, а това води към понос. Пчелите при все че не спят през зимата, но те все пак прекарват един

неподвижен живот и ако в това време се тревожат, те се налапват с повече мед. На вън не излизат. Времето не позволява. А от задържаните извержения се появява диария.

Около пчелите да няма тропане, викане и отваряне на кошерите в студено време.

Медоносна растителност

На всички е известно, че пашата за пчелите е намалена. И от година на година пашата се още намалява. С изсичане на горите, разорване на мерите, пашата намалява, тя е недостатъчна и затова, че пчелните семейства се увеличават всяка година все повече и повече. От друга страна, за да имаме силни пчелни семейства, трябва да имаме задоволителна паша. Бесмислено е, да имаме много пчели, — недостатъчна паша. Ето защо, пчеларите и пчеларските сдружения да вземат грижата с увеличение на пчелните семейства, да създават и пчелна паша. Да се залесят голите хълмове, байри, черковища и шосета с обикновена и японска акация. Тази последната ще служи за есенно спекулативно подхранване, защото цъфти през юли и август.

И тъй, искаме ли да имаме силни пчелни семейства, ще трябва да се погрижим за пашата.

Пръв пролетен преглед

Последната работа на пчеларя е да зазимува пчелите. След тая последна работа не бива те да се безпокоят. Пък първата работа на пчеларя около пчелите, това е първият пролетен преглед. Първият преглед на пчелите, пчеларят извършва през м. февруари или март, когато времето позволява.

Целта на ранния пролетен преглед е да видим в какво

състояние е всяко едно пчелно семейство. Ще искаме да знаем има ли достатъчно пчели в семейството; майката жива ли е; има ли пило и запасна храна. Изобщо силно или слабо е семейството. Слабите и осиротели пчелни семейства присъединяваме към други. Стремехът ни напролет да бъде: да имаме силни пчелни семейства. А искаме ли да имаме силни пчелни семейства, пчеларят не трябва да забавя първия пролетен преглед. Той трябва да се справя с недъзите в пчелина си рано напролет. Всяко закъснение води към загуба. Рано уредения кошер, рано се развива, силен бива за главната паша.

Пролетно спекулативно кърмене

И още се оспорва пролетното спекулативно кърмене от някои пчелари. Моята пчеларска практика ме е научила, че с пролетното подкърмяване се влива в кошера нов живот. Пчелното семейство се засилва твърде много. Спекулативното подхранване е инжекция за пчелите. Който до сега на това не е повярвал, може само една година да раздели кошерите си на две партии: едната половина да подхрани, а другата да не храни. Той ще се увери, че подхранените пчелни семейства ще бъдат по-силни от другата половина. А на нас трябва силни пчелни семейства срещу главната паша. С подбудителната храна се създават силни пчелни семейства, които събират много мед.

От туй съзнание трябва да бъде проникнато и почитаемото М-во, което отпуска безакцизна захар за пчелите. Според мене, такава захар трябва да се отпуска не само за подхранване на гладните пчелни семейства, но на всички пчелни семейства за подбудително хранене. Защото с подбудителното хранене ще се получат силни пчелни семейства; те ще успеят да съберат всичкият нектар от цветята, ненужен никому. Но грамадната полза която силните пчелни семейст-

ва ще донесат в земеделското стопанство, като спомогнат за оплодяване на културните растения, е 14 пъти по-голяма от тая, що пчелите дават лично на своя стопанин пчелар.

Голямо е значението на спекулативното подхранване на пчелите на пролет. Даденото пчелите връщат десетократно.

От май до юли всички негодни и стари майки трябва да заменим с млади и дейни.

Майката е ключа на пчелното семейство. Тя дава меда. Тя създава населението. Ето защо, най-голямо внимание да се обръща на майката. Тя е душата на пчелното семейство. Тя е всичкото.

Още при първия пролетен преглед, пчеларят трябва да си отбележи, коя майка трябва да бъде сменена с друга по-дейна.

Производството на майки започва от май и завършва до края на юли, в изключителни случаи и през август. Старите и негодни майки трябва да бъдат заменени с млади и дейни - яйценосни. Всички пчелни семейства, които остават до май с 3-4 пити с пило, а пчели има достатъчно, да бъдат заменени майките. Дейната и яйценосна майка създава силни пчелни семейства.

Ключът за много мед

Многото мед в един кошер произвежда голямо множество пчели, а голямото множество пчели, без съмнение, събират и много мед. Следователно меда и пчелите са в тясна връзка, те взаимно си помагат, едното от другото зависи, или едно след друго са причина и следствие.

На всички е известно, че в пчелното семейство има постоянно пчели домошарки, домакини. Пчелата от раждането си до 18 ден върти домакинската работа: чисти, храни пило-то и майката, гради пити пр. В един „Дадан-Блатов“ кошер може да има през лятото до 10 000 домошарки. Ако пчелното семейство има всичко 20 000 пчели, то 10 000 пчелички

ще редят дома, а останалите 10 000 ще бъдат летящи пчели, които ще донесат от вън нектар, прашец и вода. Такова семейство едвам ще събере за него си ежедневната храна и 15 кг за зимовище - запасна храна. Ако ли семейството има 30 000 пчели, то 10 000 пчели ще извършват домашната работа, а останалите 20 000 пчели ще съберат, освен ежедневната храна, но и друга х 15 кг е 30 кг, от която 15 кг ще остане запасна храна на семейството, а другите 15 кг за стопанина. Ако ли пчелното семейство е от 40 000 пчели, то 10 000 пчели ще бъдат домошарки, а 30 000 пчели ще съберат 45 кг мед, от които 30 кг ще бъде в полза на пчеларя и т.н.

Но, нека се знае, че яйценосенето не е всякога в зависимост от майката. В повечето случаи то е в зависимост от пчелите в пчелното семейство, защото в известни моменти те са господарите в кошера, речат ли, убиват и майката. Но, пожелаят ли, почват да хранят изобилно майката и тя е принудена да носи яйца. Но, всичко това се обуславя от времето, пашата, количеството на пчелите и други обстоятелства.

И тъй, за да потърсим и намерим ключа за много мед, трябва да имаме налице следните условия:

1. Млада и нослива майка;
2. На пролет в семейството да имаме много пчели;
3. Ройдбата да се избягва;
4. Да се подобри нашата пчелна раса;
5. В кошера да има запазената топлина до 30-35 °C.

Акуратност при пчелоотглеждането

Пчеларят трябва да бъде акуратен във всяко отношение. С най-голямо внимание и търпимост трябва да се преглеждат пчелните семейства. Както лекарят внимателно и с голямо търпение преглежда болния си пациент, така и пчеларят със затаено внимание трябва да изслуша гласа - нуждите на пчелите. Пчеларят да бъде внимателен, когато работи

с пчелите, да не ги дразни, да не ги предизвиква, а да се отнася с тях като приятел.

Акуратен ще бъде пчеларят, ако навреме дава на пчелите храна, вода, пити и др. Забави ли се, акуратността липсва. Губят пчелите - губи и пчеларят. Всеки забавен час води към загуба. Така напр., един пчелар забави ли да постави на два силни кошера магазините в началото на главната паша. Тогава, когато контролният кошер показва приход 2 кг дневно. Пчеларят, защото не е бил акуратен, от двата кошера ще има загуба 4 кг мед дневно, а ако кошерите бяха 50 x 2 кг = 100 кг мед или 2500 лева за един ден? Акуратен трябва да бъде пчеларят, и когато пчелите му са заболели. Акуратността създава силните пчелни семейства, а само те донесат доход.

Санитарни грижи за пчелите

В дома, там гдето живеят хората, има санитарен надзор. И домакинята е длъжна да поддържа чистота във всяко отношение. Там, гдето не се поддържа чистота, върлуват болести. Чистият дом е приятен и хората, които живеят в него, биват по енергични.

В пчелното семейство е същото. В подредения кошер, пчелите са по-енергични, дейни, здрави. В нечистия кошер, там, гдето са навъдени молци и други неприятели, пчелите биват недейни, мързеливи, отчаяни. В самия пчелин трябва да държим чистота. Да няма локви, които разнасят болестите. Пчеларят да се държи в чистота. Пчеларските прибори да се извадят, да се дезинфекцират. Дезинфекционните средства да не липсват от пчелина.

И така, с малко думи:

1. Чистотата в кошера дава енергия на пилото и пчелите;
2. Чистотата у пчеларя не позволява да се разнасят болести;
3. Чистотата около кошерите запазва пчелите от заболяване;

4. Нужни са дезинфекционни средства в пчелина за ръцете, краката, инструментите и пчеларските прибори.

Санитарните грижи за пчелите създават силни пчелни семейства.

Как можем да отглеждаме здрави и млади поколения срещу главната паша.

Това може да се постигне с разумно отглеждане на пчелите. Още през есента на пчелите да се остави запасна храна достатъчно, за да може да достигне до нова. Глад напролет за пчелите да няма. В гнездото питите да не бъдат постари от 3 години, за да се нараждат едри пчели. Напролет излишните пити да се поставят зад пределната дъска; те ще се прибавят последователно; така че всичките пити в гнездото да бъдат покрити плътно с пчели.

Така подсигурено пчелното семейство да се подхрани напролет с подбудител на храна за пило. По такъв начин ще се създаде многочислена армия от пчели за главната паша.

Такива силни и жизнерадостни пчелни семейства болест не ги лови; те са неподатливи към заболяване. Силните пчелни семейства сами се бранят от болести.

Много майки в един кошер

Основния принцип за вкарване на много майки в едно пчелно семейство е преди всичко семейството да се състои изключително от млади пчели. Майките, които ще придаваме да бъдат от една и съща възраст. Начини за това има много. Ето някои:

1. Методата на Арефьев (С изолиране на майките)

Тя се състои в това, че по инкубационен начин да засилим пчелното семейство. Инкубация е чужда дума; тя значи

на български: мътене, люпене. Инкубацията в пчеларската практика бива два вида - естествена и изкуствена. Естествената инкубация е тогава, когато пчелите затоплят пилото до излюпване. А изкуствената инкубация, когато запечатаното пило се затопля в стая с изкуствена топлина и в отсъствието на пчелите.

Изкуствената инкубация да изоставим за сега, понеже е неприложима при всеки пчелин. Ще обърна вниманието на интересующите се към естествената инкубация; тя се състои в следното: Приготвяме си от 1-3 кафези от Ханеманова решетка; кафезите да бъдат широки от 4,5-5 см, високи и дълги толкова, че една гнездова рамка с питата да се помества в кафеза. И кафеза с питата да може да се слага свободно в кошера.

Работата се започва от май, щом се засилят семействата. Постъпва се така: Питите плътно да се покриват с пчели. В кошера да има до 8 пити с пчели. В първия кафез слагаме изградена празна пита с работнически килийки; на нея в кафеза пушаме майката от същия кошер, с когото работим. Отгоре закриваме кафеза с ивица от кеневир. Кафеза с питата и майката поставяме в средата на пилото на същия кошер. На рамката се отбелязва датата, когато е сложена майката в кафеза. Работните пчели през Ханемановата решетка бързо навлизат при арестуваната майка. След като се уверят, че е невъзможно излизането на майката от кафеза и че майката има желание да носи яйца, те се заемат и почистват килийките, полират ги и майката бързо ги осеменява. Това е централната майка. На нея ще придадем още една или две помощни майки. Вторият и третият кафези с пити и майки поставяме от едната и другата страна на централната майка през една пита с незапечатано пило. След три дни питите са осеменени плътно. Едната от осеменените пити се изважда и поставя в същия кошер, а двете обезателно се изваждат и поставят в двойните кошери, или където се има нужда от пило. В кафезите се слагат други изградени пити за осеменяване. И така

всеки три дни получаваме 3 осеменени пити. На месец трите кафеза, с трите майки, ще ни дадат 30 осеменени пити. През май, юни и юли ще получим 90 осеменени пити, с които можем да образуваме 10 силни роя.

Кошерите с майки помощници е извор на пило, стига пчеларят да умее да го ръководи разумно. С него можем да създадем много силни пчелни семейства.

2. Американски начин

Работата за вкарване на много майки в едно пчелно семейство се извършва през лятото. Семейството А измества-ме на ново място. На мястото му поставяме семейство Б. От кошера Б изваждаме 3-4 пити с пило и млади пчели и поставяме в кошера А за да навакса-ме загубата от хвърчащите пчели. Това става до 12 ч пр. об. Към 4 ч след обяд, когато не е останала нито една хвърчаща пчела, в кошера А между рамките се поставят майки в клетки, от еднаква възраст обезателно, и то колкото си искаме: 2, 3, 4 - 10 и т.н. Вечерта, в същия ден, майките се пушат на свобода. На следния ден майките осеменяват нормално и пчелите им указват еднакво внимание. По този начин за кратко време всички пити биват осеменени. До главната паша ще имаме силни пчелни семейства. За главната паша майките се изваждат, оставя се само едната.

3. Методата на Б. ф. Моше (резервуар на майки)

В летен ден, в по-големи кошери, образуваме сборен рой. Вземаме пити със запечатано пило и младата пчела от разни кошери, слагаме ги в приготвения кошер. Това трябва да се извърши преди обед. Хвърчащите пчели, които случайно са попаднали, излизат и не се връщат вече, остават младите пчели, които не се бият, ако и да са взети от различни кошери. Но във всеки случай, те са в една изключителна обстановка. Виждат че са в ново жилище при нови съседи. Майка дали имат или нямат, това те още не знаят. И в това неспо-

койно състояние на току-що образуваното семейство само от млади пчели, пушайте колкото си искате млади оплодени майки: ако щете пушайте 100 майки, те няма да бъдат избивани. Ще заживеят като сестри. Ще осеменят всички празни пити.

Майките понеже попадат в една изключителна обстановка, не се сбиват помежду си и работните пчели не могат да узнаят колко майки имат.

4. Общоприет начин за задържане повече майки заедно

Искам да придадем повече от една майка в дадено пчелно семейство. Изваждаме майката от семейството. Поставяме я в клетка. При нея пушаме още една, две, три и повече майки. Майките, за предпочитане е, да бъдат едновъзрастни. Но, може да бъдат и от различна възраст. В клетката се поставя капка мед или кърмова маса. В тоя клетъчен затвор ще искаме да сприятелим майките. Да се получи колегиален живот. Така събраните майки са във враждебно настроение. Тук ще има обявяване на дуели. Едната се нахвърля върху другата. Другата позакачи съперницата си и я подмине. Обаче, тясно. Пак среща неприятелска. Хвърля се на гърба ѝ и търси мястото да заби-е закривеното си оръжие. Клетката с неприязнено настроените майки трябва да бъде под зоркото око на пчеларя в продължение на 4 1/2 часа в топла стая. Пчеларят с мека клечка или перце ще разваля всяка схватка на две майки. Той няма да позволи на съперницата да се качи на гърба на другарката си. И тъй майките ще се лутат из клетката; ще си поспират; ще изглеждат неприятно другарките си; ще си похапнуват от храната, сложена им вътре и най-после след 3 часа ще се откажат от закачките си, а след 4 1/2 ч приятелството е настъпило. Минават една покрай друга без да се закачат.

След постигане на спогодбата, отвора на клетката се затваря с кърмова маса и се поставя в отбелязаното семейство, на което отнехме майката. Клетката се поставя отгоре

между рамките с пило. Пчелите изяждат кърмовата маса, освобождават майките, тия последните излизат и тръгват из питите най-дружелюбно.

Многоетажните кошери

1. Две семейства в един кошер

Кошерите Дадан-Блат, Лаянс или Велс, да се разделят с преградена дъска, телена мрежа или диафрагма пита на два и повече отдели, във всеки отдел да има самостоятелно семейство. Към началото на главната паша се изваждат преградните дъски и семействата се съединяват, такива семейства стават силни. Излишните майки се изваждат. Такива кошери дават много мед. С такива двойни семейства се използва ранната паша.

След свършека на медобера се разделят наново. Майки им се поставят.

2. Методата на Рута

Американският виден пчелар А. Рут е изменил Дадан-Блатовия кошер, като е оставил само 10 рамки и ги намалил в размер 429 м.м. дължина и 202 м.м. височина. Неговия кошер се нарича Дадан-Рут. Рут е видял, че магазина у Дадан-Блат е тесен, затова той е решил и магазина да направи по размера на гнездото. Щом се усили пчелното семейство през май, изваждат се всички пити с пило и се слагат в ново гнездо, равно на първото. Майката се оставя в първото гнездо. Над първото гнездо се слага Ханеманова решетка, върху която се слага новото гнездо с пилото. Младата пчела от гнездото минава във втората надставка. След излюпването на пилото горния етаж се напълня с мед.

3. Методът на Шишкина

Кошерът на известния руски пчелар Шишкин има 9 рамки, размер на Дадан, с малко намалена височина. Той има 4

надставки - корпуси (магазини), равни на гнездото. Понеже гнездото е малко за напролет, то бива тясно и става без храна, слага му се дандставка, колкото гнездото, запълнена с пити с мед. Щом майката напълни гнездото с пило, излиза във втория етаж, напълни ли и него, поставяме третия корпус с пити с мед и за осеменяване. Напълни ли и него, - четвъртия корпус. Това се прави пчелите да не почувствуват теснотата в кошера. С това увеличение се дава възможност до роидба да се не дохожда.

По такъв начин кошерът на Шишкина по сила се равнява на четири семейства. След главната паша корпусите се преграждат един от друг с дъсчени диафрагми и се образуват 4 семейства. Придават им се плодни майки. На всеки корпус се отваря прелка.

Можем, ако имаме на разположение излишни дъна и покриви, корпусите да се сложат на нови места за самостоятелен живот. Методът на Шишкина дава възможност да се увеличи пчелното семейство до големи размери, от което се получава много мед.

4. Дадан-Блатовия кошер с две и повече семейства

Този метод може да се използва от нас българските пчелари, без да изменяме размерите на въведения у нас кошер. През м. май, щом се засили пчелното семейство, изваждат се всички пити с пило и пчели от гнездото и се слага във втория етаж, равен на гнездото. Втория етаж се допълня с 3-4 рамки с пило и пчели от друг кошер. Празните места в гнездото се попълват с изкуствени пити или изградени такива. Майката остава в долния етаж. Над гнездото слагаме тънка дъска или телена мрежа, през която пчелите да не могат да минават. Над телената мрежа поставяме втория етаж с пилото и младите пчели. Отваряме му прелка. След 24 ч. му придаваме оплодена майка. Това се извършва до 12 ч. пр.об., когато хвърчащите пчели са на работа в полето. Хвърчащите пчели ще населят долния етаж. Майката ще осемени бързо празните

пити. Във втория етаж младите пчели до 3-4 дни не хвърчат. Ще трябва да им се даде вода и подбuditелна рядка храна. В две седмичен срок питите и в двата етажа ще бъдат напълнени с пило. След това се поставя третия и четвъртия етаж по същия начин - последователно. Настъпи ли главната паша, отнемат се разделителните прегради и майките от горните етажи, оставя се майката в първия - долен етаж. Отнетите майки се съхраняват. Образува се едно много силно пчелно семейство. Ако се чувства нужда, отгоре се слага и магазин с полурамки. Медът почва да се складира отгоре надолу. Свърши ли се главната паша, колективното пчелно семейство се разделя наново. Придават се и майките.

Такива пчелни семейства дават неимоверно големи количества мед.

5. Дадан-Блатовия кошер с гнездо и половина

След главната паша се отделя магазина от гнездото с тънка 5 мм. дъска. Преди обяд се изсипват младите пчели от 3 пити на същия кошер (от гнездото) в магазина. Отваря се прелка на магазина. Летящите пчели се връщат в гнездото. Младите остават в магазина. В магазина от двете страни да има по две пити със запечатан мед. За 3-4 дни му се слага вода. След двадесет и четири часа му се придава оплодена майка или маточник. Полусемейството през лятото се засилва до толкова, че може да прекара зимата. Напролет се засилва. През май гнездото и магазина се препълват с пчели. Към главната паша вдигаме преградната дъска, съединяваме двете семейства. Отнемаме едната - по-негодната майка, и я съхраняваме. Поставяме върху първия магазин - втория. Настъпи ли главната паша, многочисленото семейство напълва първо горния магазин, след изпразването от пило долния магазин и него бързо напълня.

У нас вече отдавна практикуваме тая метода и имаме резултати, макар че тясната магазинна рамка не е годна за презимуване на пчелите.

ПРЕД ГЛАВНАТА ПАША

Най-много мед пчелите събират през главната паша. Тя трае кратко време 10-15 дни през годината. За да се събере много мед, през това време, трябва да има много работни пчели в кошерите. Или иначе казано: трябва да имаме силни пчелни семейства.

Както за засилване на войската се извикват нови набори, така и в пчелните семейства трябва да се предизвикат да се народят нови и нови набори работни пчели и то с такава сметка, че те да са годни за излетяване през главната паша. А за да се постигне това, ще трябва да се извършат следните предварителни работи:

1. До 15 март, най-късно, пчеларят ще трябва да е извършил основното преглеждане на пчелите си. Той трябва да е направил заключенията си за всяко пчелно семейство по отделно, каква работа му предстои. - Всички тия сведения трябва да се отбележат в дневника на пчелина, в партидата на всяко пчелно семейство.
2. След главния преглед на пчелното семейство, необходимо е да се осигури топлината в пчелното гнездо. Тя е сега по-необходима, отколкото през зимата. При затоплено гнездо майката развива най-голяма яйценосна дейност. Затова, отстрани и отгоре, празните места да са изпълнени със слама, талаш, парцали и др. Изпразването ще става постепенно с разширение на гнездото.
3. Напролет пчелите изразходват все повече и повече храна. Ако през зимата пчелите се задоволяват с 500 грама храна месечно, през пролетта и лятото пчелите харчат за себе си и за пилото дори до 0,500 кг дневно. От март насетне, в зависимост от топлото и благоприятно време, в пчелните семейства пилото се увеличава, също и възрастните пчели, а затова се иска запасна храна да има в кошера най-малко 3-4 кг. Няма ли храна в кошера, не

пристига ли и от вълн такава, майката престава да носи яйца. А, нека се знае, че от осеменяването на майката до 30 април, най-вече излезлите бойци ще бъдат годни бойци за полесражението през главната паша.

Ето защо, пчеларят да осигури пчелите си с храна и прашец до настъпване на паша. Най-добрата храна за пчелите е мед на пити. Няма ли такава, да даде кърмова маса или гъст сироп (2 ч. захар 1 ч. вода) до настъпване на пашата.

4. Напролет, често пъти, се срещат осиротели пчелни семейства. Осиротялото пчелно семейство отива към загиване. То трябва да се присъедини към друго пчелно семейство, слабо или средно, с майка. Ако се разполага със запасна майка и има достатъчно пчели, може да му се придаде такава.
5. Разумно е, преди главната паша, да се съединяват слабите пчелни семейства по две и три в едно, отколкото да се държат поотелно. Слабото пчелно семейство няма да даде мед през годината, нито ще се запаси за през зимата. А силното пчелно семейство ще даде много мед през юни, а през юли, като се раздели на две, ще даде и сигурен рой. В силните пчелни семейства е спасението. В съединението е силата.
6. Напролет, въпреки грижите на пчеларя, някои пчелни майки не проявяват яйценосна дейност. Такива майки, ако и да са млади, трябва да се заменят с други, по надеждни. В майката е всичкото. Не осеменява ли тя всички средни пити, при наличността на топлина, на пчели, на храна и подбуда, такава майка е непродуктивна, тя трябва да се шкартира.
7. Най-важната пролетна работа на пчеларя е спекулативното подхранване на пчелите. То се нарича още подбудително. Неговата първа цел е да подбуди, да застави майката усилено да осеменява, а крайната му цел е да имаме силни пчелни семейства за главната паша, за да може пчеларят да напълни повече тенекии с мед.

Спекулативното хранене на пчелите е нож с две остриета. С него пчеларят може да си докара голяма полза, но може и да си повреди на робатата. Има пчелари противници на спекулативното подкърмяване на пчелите. Болшинството са за подбудителното хранене на пчелите, те му отдават голямо значение.

Спекулативното хранене на пчелите трябва да започне 40-45 дни преди главната паша. Всеки пчелар трябва да знае, кога, обикновено, започва главната паша в неговия пчеларски район. Спекулативно се хранят силните пчелни семейства, които са запасени с храна. Слабите пчелни семейства на пчели и храна не се кърмят спекулативно, а им се помага по бедност. Изначало се храни през два дни, през ден и всеки ден. Това зависи от силата на пчелното семейство и от времето. Влоши ли се времето - спира се подбудителната храна. Спекулативната храна може да продължи една, две, три и повече седмици. На въпроса, до кога трябва да се хранят пчелите подбудително, отговора е само един: докато всички вътрешни пити в гнездото се запълнят с пило. Новово подбудителна храна се дава, когато средните пити са опразнени от пило.

Когато гнездото е задръстено с много запечатан мед, отпечатват се по една или повече страни на пълните пити, за да го изразходват пчелите. С това се подбужда майката да носи повече яйца и се опразват повече килийки за осеменяване. Обаче подбудителната храна трябва да бъде сироп, не и гъста храна. Сиропа се прави от мед и вода и от захар и вода. Меденият сироп, по някой път, предизвиква кражба, водата се сварява и се полива върху захарта или меда. Прибавя се 1% сол и оцет или лимонена киселина 0,1%. Отначало се дава гъст сироп 2 ч. захар на 1 ч. вода. После 1:1, а най-сетре 2 ч. вода 1 ч. захар или мед. Колкото е по-рядък сиропа, толкова повече се подбуждат пчелите за излитане.

Освен постният сироп от мед и захар, дава се на пчелите за подбуда и блажен сироп от яйца, мляко и цвик. Блажният си-

роп съдържа белтъчни вещества, той замества прашеца. От него пчелите бързо се развиват. Млечният сироп се приготвява от обесметено мляко и захар. Сварява се млякото, престоява една нощ, събира се сметаната по повърхнината, останалото безмаслено мляко се подслажда и се дава по толкова, че да могат пчелите да го изразходват през следния ден. Полученият цвик при изготвянето на сиренето, подсладен, е отлична храна и цял против заразни болести по пчелите.

Сиропа за подбудителна храна на пчелите се дава, обезателно вечерно време, той трябва да бъде затоплен, колкото току-що издоено мляко. Дава се на порции по 100-200 грама на вечер. При добро време, налива се в празна пита. А най-вече сиропа се дава в хранилки. Предпочитателно е да се слага сиропа в хранилки, които се поставят над гнездото. Такива хранилки са глинените и стъклените.

8. В работата на пчеларя пред главната паша трябва да включим и санитарните грижи за пчелите през това време. На първо място чистотата в кошера и вън от него. Дали възрастните пчели не страдат от някоя заразителна болест. Обръща се внимание на пилото. Здравото открито пило има бисерно-бял цвят. Въобще, пчеларят трябва да бъде ветеринарен лекар за пчелите.
9. Във всеки пчелин трябва да има контролен кошер, който ще показва ежедневния приход и разход в пчелина. Сведенията се записват в тетрадка за всяка година. Дървен децимал може да се приготви с малко разход. Той показва кога почва и кога свършва главната паша.
10. Поилката за пчелите е една необходимост, особено, в места, където няма текуща вода. Разните поилки са описани в пчеларските ръководства.
11. Восъчните пити в кошера, в течение на 3 и повече години остаряват - килийките стават по-тъсни. Всяка година в пчелното семейство трябва да се придадат най-малко 3-4 изкуствени пити, вместо негодните такива. В новите пити майката бързо осеменява. Това е и здравословно.

Пити от обеззаразен и без примеси восък с правилно отпечатани килийки могат да се получат от Бълг. Пчел. Централна „Нектар“, ул. Парчевич, 42 - София.

12. Май е сребърния месец за пчеларя, а юни - златния. През май почва работата на пчелите. Тя е първата радост за пчеларя. Роилния се кошер мед не дава. Пчеларят трябва да предпочита изкуственото роене. Искане ли да има медово пчелно стопанство, трябва да се откаже от роевото. През май, при настъпване на предварителната паша и при наличността на търтеи, пчеларят трябва да си отгледа и пчелни майки.

Във втората половина на май, при благоприятно време, пчелите се засилват. Горните краища на питите побеляват, Дошло е време за поставяне на магазините.

С тези подготвителни работи се достига до главната паша.

Поставяне на магазините

Най-приятната работа в модерното пчеларство е да поставяш магазините. Месец май ни напомня радост, живот и веселие. През него пчелите се размножават - роят се. А месец юни е символ на плодородие. И пчелите през него събират най-много мед.

Още преди да се яви разборното пчеларство, пчеларите са забелязали, че пчелите се стремят да складират меда към горния край на питите. Това ги е довело на мисълта да поставят над кошерите други празни кошери или сандъчета, които са бивали припълвани с мед.

При повечето системи на разборния кошер магазина е съвсем отделен от гнездото, леко се поставя и сменя.

Знайно е, че в долния етаж на кошера наречен гнездо, се въди пило, складира се мед и прашец, а горния етаж, наречен магазин (медник), служи изключително за събиране на мед.

Пчеларите трябва да бъдат предвидливи. Най-добър пче-

лар е този, който може да застави пчелите си да му дадат най-много мед.

Кога трябва да поставим магазините на кошерите, това е неопределено нито от теорията, нито от практиката. То е в зависимост от особеността на пчеларската година. Имало е случай, когато поради голямата носливост на царицата или извънредно добрата флора, някои семейства дават пълни медници с мед преди главната паша - в края на април или първата половина на май. Обикновено главната паша съвпада с времето от 1-10 юни.

За всеки случай медника се поставя на силно семейство. Обикновено в кошера трябва да има най-малко 9 рамки, пълни с пити, мед и муха. Допуша се кошер и с 6 рамки да може да работи в магазина. Но силните кошери, от които очакваме да ни дадат един, два, три и повече медници мед, трябва да имат 11-20 рамки в гнездото пълни с муха и подпомогнати с млада (2 годишна) и нослива царица.

Встъпи ли месец май пчеларят трябва да внимава и често да преглежда кошерите си. Той трябва да не изпуска момента, когато медниците трябва да се поставят на кошерите. Не бива магазините да се нагласяват много рано, защото с това ще се пречи за бързото развитие на семейството, но не бива и да се закъснява, защото и в такъв случай губи се част от дохода. А знайно е, че силното семейство може да събере до 8 кг мед дневно. И ако при едно силно семейство, което би работило в медника, забавите поставянето му за два дни, в такъв случай загубата ще е 6 кг мед.

Моментата за поставяне на медниците настъпва:

1. Когато всички междини в гнездото са препълнени с пчели, ако и вътрешната страна на ставната дъска е покрита с муха и при вдигането на гнездовата покривка пчелите искат да излязат на повърхността на рамките.
2. Когато горните краища на питите побелеят - стане едно подновяване, надграждане на старите килийки, изграждат нови такива, напълнят ги с мед. - Това става когато има принос на мед.

При това положение пчеларят трябва да бърза с поставянето на медниците (магазините). Пчелите могат да се преселят в медника в едно денонощие. Те могат и да не се качват в него.

Примамливи средства за покачване на пчелите в медниците има много. По главни са: стесняване на гнездото, прикачване пити с пило в магазина; поставяне пита с мед и отваряне летка (вратичка) между гнездото и магазина, а отваряне на долната летка. След като пчелите привикнат да излизат през горната летка може да се отвори и долната. - Последното средство помага на пчелите да видят празното пространство в медника и бързо го напълнят. Напълни ли се първия медник, поставя се втория под него, а пълния отгоре, напълни ли се втория, поставя се третия на неговото място, а пълните отиват отгоре докато се свърши главната паша.

Ако кошера има само един медник, щом се напълни, изпръсква се и пак се поставя наново. При този случай пчелите се обезкуражават, те виждат, че им се краде меда и не работят с охота.

Знайно е, че магазина служи изключително за мед, но често пъти царицата снася яйца в 1-3 полурамки, което е във вреда на медобора. За да се избегне това неудобство, има много средства. Аз ще посоча само три:

1. Да се поставя медника на пълно приготвено семейство за медосбор, за да може бързо да налее питите с мед, та да не се даде възможност на царицата да носи яйца в магазина;
2. Медника да се постави напреко на гнездовите рамки. Щом няма съответствие на рамките, царицата няма да остави яйца в напречните полурамки на медника.
3. Да образуваме дълбоки килийки в медниковите рамки (пити), те се получават като оставим само 10 рамки в медника („Д. Блат"), така щото да дойдат на по-голямо разстояние една от друга; пчелите надграждат килийки-

те; в такива килийки царицата не може да носи яйца, понеже не може да достигне дъното, където трябва да залепи яйцето.

Следователно, пчеларят трябва да има опитност, при поставяне на магазините. Нему трябва да е известно, че само напълно узрелите семейства могат да работят в медниците. Нека да се знае, че пчелите скокове не правят. До като не напълнят нужните хамбари около пилото и ако нямат нужния запас от много пчели, не се изкачват в горния етаж - медника. Всеки случай, поставянето на медниците е най-деликатната и резултатна работа в модерното пчеларстване, затова се иска и голямо внимание.

МАЙКИ-ПОМОЩНИЦИ

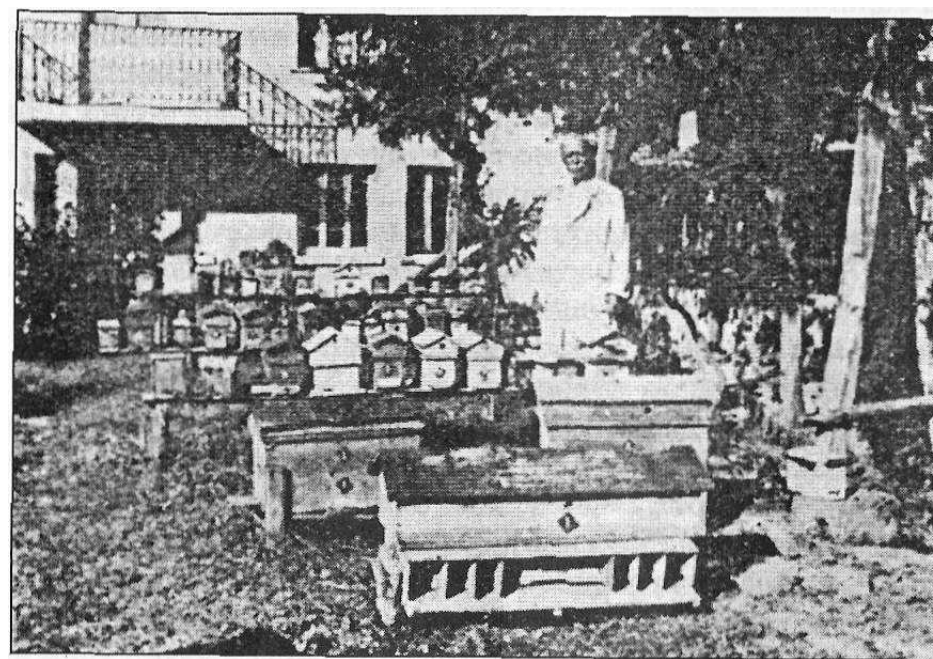
Общо правило е, в пчелното семейство да има само една майка. Но, всяко правило си има своите изключения. На нас, пчеларите е известно, че в изключителни случаи, в пчелното семейство може да има две майки - майка и дъщеря. - Това положение се търпи кратко време. Майките си обявяват дуел. Едната убива другата. В семейството остава пак само една майка.

Майката носи яйцата, тя възобновява живота, яйценосенето захваща от центъра на гнездото и отива към периферията. Тя носи яйца в зависимост от храната, която ѝ дават кърмачките пчели, от топлината в гнездото, от почистените и приготвени килийки, от нейната яйценосна продуктивност и пр.

През 1934 г. в Русия Арефьев и Музалески направиха успешни опити с усилено размножаване на пчелите с помощта на инкубатори. Те са получили от едно пчелно семейство 140 кг мед и 3,5 кг восък от кошер (сп. „Пчела“, кн. 1 стр. 7, 1935 г.)

Опитите на горните капацитети по пчеларство, за бързото размножение на пчелите, са строго научни. На пръв поглед, като че постигнатото от тях може да се приложи само в големи пчелини. Но, вникнем ли в духа на работата, може да се извади поука и за по-малките пчелни стопанства, за широката маса пчелари.

По тоя въпрос ще изложи това, което е приложимо у нас.

*Част от пчелина за производство на майки
на Д. А. Мерджанов*

Ние, пчеларите, сме доволни от едно пчелно семейство, когато неговата майка е до толкова яйценосна, че може да напълни гнездото с работни пчели, за да ни съберат един-два магазина мед през главната паша. А пчеларите в другите страни не се задоволяват само с това. Те потърсили начин как едно пчелно семейство да даде в изобилие яйца, в излишество, с други думи казано - свръхпроизводство. И на-

мират способа. Дават на централната майка помощници-майки. И така, в едно пчелно семейство може да има две, три и повече майки. В редки случаи повече от една майка се търпят. За да бъдат запазени и използвани, майките се изолират една от друга. Поставят се в изолатори или кафези, направени от ханеманова решетка. Това е един вид калъф за една рамка, през който пчелите свободно влизат и излизат, а царицата не може да излезе. Това е кафеза на Арефьев.

През миналото лято направих опит с майки помощници. От един лист Ханеманова решетка приготвих 3 кафеза-изолатора. Избрах кошер № 26 из пчелина ми. На 1 май м.г. кошерът беше с 12 рамки - пити с пило, мед и пчели. На 2 май поставих в кафеза-изолатор с празна пита с работнически килийки. Извадих питата с майката из средата на гнездото. Улових майката и я пуснах в кафеза на празната пита. Поставих питата с изолатора на опразненото място. Изолатора (кафеза) покрих отгоре с отделна покривка от кеневир, след това с общата покривка, за да не може да излезе майката. Пчелите навлизат отстрани при майката. Много я съжаляват за дето я намират в такова стеснено положение. Те виждат, че майката има желание да носи яйца. Почистват, килийките - полират ги. Майката не може да излезе от кафеза. Вижда се ограничена - арестувана. Понеже иска да носи, тя бързо осеменява питата, на която се намира. На 5 май, питата в кафеза бе плътно осеменена.

В 10 часа пр. обед извадих две пити със запечатано пило и с пчелите по тях и ги сложих в един отдел на обикновен кошер, разделен на три отдела. Прибавям и пита с мед. Така се образува нов рой. След 24 часа му се дава оплодена майка. Сега изваждам питата от изолатора и я поставям на опразненото в кошера място, непосредствено до кафеза. А в кафеза се поставя друга празна пита, на която се пуца същата централна майка. При изолатора поставям пита с пило, а до нея втория изолатор с празна пита и нова майка-помощница на централната. Пак закривам изолатора с от-

делна покривка и с обща такава. След 3 дни т.е. на 8 май отворих кошера и извадих двете осеменени пити от кафезите и ги сложих отстрани на изолаторите. За да има свободно място в кошера изважда се 1 или 2 пити с пило (запечатано) без пчели и се слагат в по-слаби семейства за подсилване. Сега поставяме нови празни пити в двата изолатора с същите майки. През една рамка от централната майка слагам третия изолатор с пита и на нея трета майка помощница. И тъй, сега имах три майки в един кошер, който най-много в три дни ми дадоха по три осеменени пити. На 11 май извадих от трите кафеза 3 осеменени пити. На всеки 3 дни изваждах по три осеменени и поставях други 3 за осеменяване. Това принудено осеменяване продължи до края на май. На 11-я път извадих 27 осеменени пити, от които 7 оставих в същия кошер, а с 20 пити образувах вторите етажи (корпуси) на два кошера, които през юни дадоха по-много мед.

На 1 юни кошерът № 26 беше освободен от помощниците майки. Централната майка беше пусната на свобода. На него се даде възможност да събира мед през юни. Ако кошерът № 26 бе продължил работата си майките помощници и през месец юни, трябваше да даде още 27 осеменени пити. Следователно, за два месеца щеше да ми даде 54 пити с пило; от тях 14 пити оставям за него; останалите 40 пити със запечатано пило, сложени по 4 пити за рой в отделни кошери и по 2 изкуствени пити ще образуват 10 броя. Ето по какъв начин може едно пчелно семейство за два месеца да даде 10 броя.

И така, образуваните две силни семейства са по 10 пити, втори етажи на № 37 и 56 на 2 юли 1935 г. бяха свалени на нови места и заживяха самостоятелен живот, като им се придадоха оплодени майки.

Кошерът № 26 ми даде, само за един месец, два силни роя и един магазин мед, благодарение на майките-помощници.

Изобилното яйценосене може да се постигне само чрез

допълнителните майки-помощници. Трите майки, които осемняват принудено, като три пчелни семейства в едно семейство. И защото, форсирането размножаването на пчелите има за задача бързо да се размножат пчелите вътре в семейството, а как ще се използват това е друг въпрос.

И така, практиката ни сочи да кажем следните точки:

1. С майките помощници ще могат да се засилят през май всички пчелни семейства с приплод, до краен размер.
2. Да се подсилят със зряло пило по слабите семейства.
3. Да се произведат млади едновръстни пчели за образуване на нуклеуси.

МНОГО МАЙКИ В ЕДНО ПЧЕЛНО СЕМЕЙСТВО

В пчеловъдството е установена истината, че във всяко пчелно семейство има само една майка. Или с други думи казано: в пчелното семейство съществува еднообращието. Обаче, всяко правило има своето изключение. Не редки са случаите: в един кошер да има две майки (майка и дъщеря). - Това е очевидно за много пчелари. Тази вродена наклонност у пчелите да нарушават общия принцип, застави много ентузиасирани пчелари да правят опити за настаняване в пчелното семейство на повече от една майка. Да ги заставят да работят задружно за бързото преуспяване на пчелното семейство. И благодарение на голямото пчеларско съзнание, опитност и акуратност у пчеларите в други напреднали страни, са постигнати големи резултати в това отношение.

Въпросът за многомайчието в пчелното семейство има икономически характер. Знайно е, че майката носи яйцата. От нея зависи колко и какви ще бъдат работниците - пчели. А от тяхното качество и количество ще зависи медосбора в

дадено пчелно семейство. Следователно, майката е всичко. Ной, има майки не много носливи, такива семейства не могат да се развият рано на пролет за да бъдат готови за медосбор в главната паша.

От друга страна народилите се сестрички, работни - пчели притежават, може би, ленивите качества на своя баща - търтея, който е оплодил майката. И в такъв случай, ако и да е пчелното семейство с много пчели - то няма да бъде продуктивно. Ето защо, за повишение доходността от пчеларството много пчелари поставят повече от една майка в пчелното семейство.

А възможно ли е това? Ние пчеларите знаехме доскоро, че две и повече майки в едно семейство не могат да се търпят, едната ще убие другата, останалите ще продължат дуела, докато остане само една майка. Това беше нашето пчеларско вероучение относно съжителството на много майки в един кошер. Ето, че напоследък и това стана възможно.

Принципът за съвместна работа на две или повече майки в едно семейство почива на общия принцип на съжителството и на другите живи същества. Така напр. двама човеци, неприязнено настроени помежду си, поставени на работа в едно място, не могат да не изгладят отношенията си. Два вола или коня, които задружно теглят хомота дълго време, не могат да не са като братя. Но, ако случайно единият от двойката почине, или се измести, замества се с друг подобен. Изначало новият другар (вол или кон) няма да бъде приет дружелюбно на общата ясла. Ще има ритници, хапене или мушкане. Но, в последствие ще се приеме мирисът на другия, ще се опознаят и ще заживеят като братя или като сестри.

На същия принцип се осланя и съжителството на много майки в едно пчелно семейство за съвместна работа.

Ползата от многомайчието в пчелното семейство е неупорима. Пчеларите се интересуват да знаят начина за придаване на две и повече майки в едно пчелно семейство. Те са много. Аз ще изброя най-лесните, а те са:

1. В Америка отдавна практикуват следния начин за вкарване на много майки в едно семейство. Разбира се при този начин се спазва обстоятелството: пчелите да бъдат изключително млади, а майките - едновъзрастни. Работата се извършва през лятото. Семейството А се измества на ново място. На мястото му поставяме семейство Б. От кошера Б изваждаме 3-4 пити с пило и млади пчели и поставяме в кошера А за да наваксае загубата от хвърчащите пчели. Това да се извърши до 12 ч. пр. обед. Към 4 часа сл. об. се поставят майки в клетки от еднаква възраст, колкото си искаме: 2, 3,4 - 10 и т.н. Вечерта на същия ден майките се пущат на свобода. На същия ден майките осеменяват нормално и пчелите им указват еднакво внимание. До главната паша всички пити биват осеменени. За главната паша излишните майки се изваждат. Остава се само една централна.

2. В летен ден образуваме рой. Вземаме пити с запечатано пило и младата пчела от разни кошери и ги слагаме в празен кошер. Това трябва да се извърши преди обед. Старите пчели излетяват обратно, младите пчели остават, които, ако и да са взети от различни кошери, не се бият. Във всеки случай те са в една изключителна обстановка. От ляво и дясно има нови съседи. Не могат да опознаят дали имат майка. И в това неспокойно състояние на току-що образуваното семейство само от млади пчели придайте колкото си искате млади, оплодени майки - ако щете придайте 100 майки, те няма да бъдат избивани. Ще заживеят като сестри.

Новото положение прави майките страхливи и не се сбиват една с друга, пък работните пчели още не са опознали колко майки имат. - Това е по метода на Б. ф. Моше.

3. Образува се сборен рой с пило и млади пчели преди обед. Искане в него на настаним 2 или 3 майки. Поставяме майките поотделно в клетки. Клетките слагаме между рамките. Така стоят 24 часа. След това събираме майките в една клетка. Клетките ще държим на топло (в стая)

и ще наглеждаме майките да не се дуелират, да не се сбиват. Това продължава 4 ч. Не нападат ли се до това време, приятелството е свързано. Вратичката на клетката се затваря с кърмова маса или восъчен пласт и се слага между питите в сиротното семейство.

4. Взема се майката от семейството, в което възнамеряваме да поставим две майки, и се слага в клетка. Клетката с майката се поставя в пчелното семейство, от където ще вземем втората майка. Тук двете майки ще държим около 4 ч. След това улавяме майката, която е на свобода и я пущаме в клетката до първата. Клетката с двете майки отнасяме в топла стая. Поставяме я под стъклен похлупак или чаша за наблюдение. Има ли борба, ще ги разтъртваме. Така арестувани майките ще държим 4 ч. Мирясат ли, клетката с майките се слага между рамките, като предварително отвора на клетката се запуши с кърмова маса, кристализиран мед или тънък пласт от восък.

Ако има запечатани маточници, да се унищожат. В такова пчелно семейство ще има стари и млади работни пчели и майките могат да бъдат от различна възраст.

5. Отнема се майката на семейството, в което ще поставяме втората майка. След изминаването на два часа се почувствува отсъствието на майката, пуца се от прелката новата (чуждата) майка, намазана с мед. Пчелите се загрижват да я почистят от меда и я приемат. След един час от настаняването на първата майка, пуца се по същия начин и втората, която беше извадена от същото семейство за два часа.

6. Наесен майките, които подлежат на осеменяване, можем да ги запазим по няколко в едно семейство за до пролет. Майките се проставят по 2,3,4,5 в кафез за 2 часа на топло място. Ще ги предпазваме от борба (схватка). Така получават еднакъв мирис и приятелството настава. След това се поставят две-три пити със зряло пило без пчели и една пита с мед в празен кошер. Кошерът се поставя в топла стая, или над друго силно пчелно семейство, като

между двете семейства се поставя телена мрежа да не могат пчелите от долното семейство да отиват в горния етаж. На така приготвените пити се пущат оеднакви-те майки. Постоянно се излюпват млади пчели и почват да хранят майките.

7. Руският пчелар Озерски правил следния опит: взема майката от № 60, която е 3 годишна, поставя я в клетка с кърмова маса, взема и майката от № 13 и я поставя при първата в клетката; тя е едногодишна. Изначало двете майки си обявяват дуел. Пчеларят ги растървава с кибритена клечка. - Това продължава 1 1/2 час. След това време, биеницата между майките отихва. В клетката се оставят още 11/2 час, поставени на топло в стаята. След 3 часа клетката с майките се поставя в № 60. Вратичката на клетката се затваря с кърмова маса или восък. Пчелите отварят на майките, които задружно заработват. Озерски продължил опита си с 3 майки.

Есенно време, когато пчелите са на кълбо, той пушал по няколко плодни майки и пчелите благосклонно ги приема-ли. В покой ли са пчелите, приемат всички дадени майки.

Въпросът за многомайчието в пчеларството се появи не-отдавна в пчеларските среди. От 5-6 години, той силно зани-мава пчеларските кабинети, научни и изпитателни станции.

И Брюхоненко в книгата си „Пчеловодство" напомня за наблюденията си върху едно пчелно семейство, в което ра-ботили едновременно две майки. Отнеме ли се едната май-ка, на нейно място пчелите отглеждат друга, пише той.

Има ли в едно семейство две майки и отглеждат ли се маточници, това показва, че пчелите искат да присъединят още някоя към двете, или се стремят да сменят някоя от майките за нейната некадърност.

Пчеларят Метц, за да увеличи медосбора си, приемал май-ки помощници, той държал във всяко семейство по 3 майки.

Практическите изгоди от многото майки в едно пчелно семейство са:

1. Ще имаме усилено яйценосене. От това ще се получи из-вънредно много пило. Ще се народят много работни пче-ли. По такъв начин ще получим силни пчелни семейст-ва, които ще ни дадат максимум мед, восък и роеве.
2. Без нуклеуси ще можем да съхраняваме запасните май-ки през зимата;
3. Рано напролет ще имаме на разположение запасни плод-ни майки за попълване на осиротяли пчелни семейства и за други цели и
4. Наесен пчелните семейства да се оставят най-малко с по две майки. На пролет, през главната паша щом се заси-лят семействата, могат да се разделят на две с по една майка, ако искаме да увеличим числото на кошерите в пчелина си.

ЕСЕННО ПОДХРАНВАНЕ НА ПЧЕЛИТЕ ЗА ПИЛО

Пчелната майка проявява своята възстановителна дей-ност до края на май. През това време тя снася най-много яйца. Юни и юли са медоносни месеци от годината. Тогава в питите има по-малко свободни килийки за яйценосене. Но, затова пък и пчелното население всекидневно намалява. Из-вестно е, че работната пчела през лятото живее само един месец, а през зимата в мъртвия сезон нейния живот продъл-жава до 7 м. И затова пчелите, народени през август, дожи-вяват до февруари, а ония, които започват своя живот от септември, достигат до март сл. година.

Дълг на разумния пчелар е да помогне на пчелите си, да посрещнат зимата с нови поколения, с нови набори. А това може да стане чрез есното подхранване на пчелите с рядка храна.

Част от медовия пчелин на Д. А. Мерджанов

През зимата измират старите пчели, а остават народилите се наесен млади пчели, те остават да поддържат живота в семейството. И ако те количествено са малко, явява се в кошера повече влага, която вредно действа на самите пчели. Наистина, младите пчели са по-здрави, по-издръжливи от старите, последните по-лесно заболяват през зимата, те не могат да противостоят на студа. Доказано е, че пчелни семейства, които зазимяват с голямо количество млади пчели посрещат пролетта с нови поколения и дават по-изобилна реколта.

При това да се има предвид, че в пчелните семейства със стари майки, яйценосенето престава по-рано на есен, отколкото в семейства с млади майки.

Случва се, често пъти, щото добре зазимени пчелни семейства, снабдени с достатъчно запасна храна, поради липса на млади пчели, да загиват.

Есенното подхранване за яйценосене е необходимо и на-

лежащо най-вече за слаби на паша местности, дето есента е суха, поради което и липсват в полето късни цветя. Без есенно подхранване може да се мине в ония местности, дето пчелите през август и септември намират донякъде паша.

При това подхранване на пчелите ще трябва да се внимава, щото в средата на гнездото да има празни пити, 1 или 2 - за осеменяване. Няма ли такива, трябва да се поставят.

Есенното подхранване се извършва през август и септември. Трябва да се прави разчета, щото излюпилите се пчели да могат да направят своя пръв излет още преди настъпване на зимата, за да се освободят от изверженията, с които са се излюпили.

То продължава 8 дни. Храната се състои от рядък сироп, състоящ се от 1 ч. захар и 2 ч. вода. Сместа ври на огъня половин час, а след изстиването на сиропа, се прибавя по лъжица оцет на всеки литър. Сиропът се дава на пчелите в чаша от 100-200 грама, привързана с платно. Чашата се поставя с устата на доле и непосредствено от горе на рамките вечерно време, след залез на слънцето. При подхранване на пчелите с медов сироп е опасно да не се предизвика кражба у пчелите. Кошерите се затопляват добре.

Изобщо за предпазване от кражба кошерите трябва добре да са затворени, вратичките - намалени и да не става никакво разливане на сироп по земята, нито оцапване на кошерите отвън.

ЗА УЗРЯВАНЕТО НА МЕДА

На всички пчелари е известно обстоятелството, че пчелите с внесения в кошера нектар, внасят и големи проценти вода. Даже след преобръщането на нектара в меда, което става в гушката на пчелата, след три часа се съдържа не

малък процент вода. Когато изпръскваме незапечатан мед от питите, последният бива много рядък, понеже съдържа вода. Такъв мед е изложен на вкисване.

Мислеше се, че тая вода се изпарява от топлината в гнездото. Но ето че наблюденията на видни пчелари ни навеждат на вероятността, че пчелите нямат време да чакат изпаряването на въпросната вода, а просто ускоряват процеса, като филтрират нектара на захар и вода, като последната изнасят навън и я пускат във вид на роса.

До това време всички пчелари писатели поддържали, че пчелите принасят в кошера нектар с такова количество вода, каквото той съдържа в цветовете, а след това в кошера пчелите отделят от него излишната вода, докарват меда до степен на узряване, което се получава под влияние на топлината в кошера и движението на въздуха, който се възбужда от пчелите вентилаторки (пчелите, които неспирно движат крилцата си на прелката).

Авторът смята това мнение за вероятно само в незначителна степен. На тая мисъл го довело следното обстоятелство. Той направил пролетно спекулативно кърмене с медовина от три четвърти вода и един четвърт мед. Този разтвор по гъстота се приближава до нектара в цветовете. Всички пчелари знаят, че щом пчелите почват да вземат поставената има храна в кошера, около кошера се почва доста силно хвърчене на пчели, един вид игра. Това се обяснява с веселото настроение на пчелите. Веднъж на автора се удало случай да раздава храна на кошерите на смръкване. В такова време пчелите за удоволствие не почват да хвърчат.

Седнал при един кошер, авторът останал да следи за хвърченето на пчелите. При това положение няколко пъти той усетил на ръцете си, че падат водни капки. Като предполагал, че това е атмосферна утайка, той протегнал ръцете си в страни от пчелите, но такова усещане нямало. Протегнал наново ръцете, където хвърчели много пчели, той почувствал отново падане на водни капки по ръцете си. Очевидно било,

че тия водни капчици излизат от пчелите. И веднага той дошъл до заключение, че тия капчици са излишната вода, която пчелите взели със сиропа.

Ако това е така, излиза, че пчелите притежават чудесната способност да филтрират захарния сироп, т.е. да отделят захарта от водата.

Когато авторът съобщил за своите наблюдения на познатия си 70 годишен старец - дядо - пчелар, който се занимавал с пчеларство, както обичал да се изразява, от рождението си, той се очудил, че на автора не било известно това явление.

Той, междувпрочем, разказал, че когато кърмил пчелите в общо корито, ставало така, че хвърчащите пчели били между него и слънцето, той забелязал същински дъжд от такива капки, и всичко това ставало под хвърчащите пчели, този дъжд той усещал.

Д-р Бридрих математически доказал, че е невъзможно пчелите да изгарят в кошера такова количество вода (около 80 на сто), която се съдържа в нектара на цветята. Наопаки, наблюденията в това направление показват, че пренесения в кошера продукт съдържа само 30% вода, а 50% от водата, съдържаща се в нектара, се губи по пътя. И от пренесената в кошера 30% вода се изпарява само 80%, останалата се отделя от пчелите при преместване на меда от едно място на друго.

УПОТРЕБЛЕНИЕ НА ПУШАЛКАТА

Пчелите събират най-хранителния и церителен продукт из цветовете - меда. Медът го обичат всички хора. Пчелата ни дава примера за подражание в много отношения. Но тя има едно лошо качество - жили. Някои хора не се плашат от нейното жило, но има и такива, които, в бягството си да

се спасят от ядовитото ѝ жили и шапката си изгубват. Страхливите хора казват: „неща ѝ нито жилото, нито меда“.

Пчеларската наука казва да се не отива при пчелите без було и пушалка. Когато отидем при кошера, трябва да бъдем внимателни. Да не създаваме тревога в семейството. Полека да отворим кошера. Бавно, тихо и любезно да бъде обръщането ни към пчелите. Движенията ни мирни и продължителни. Устата ни да не издава лоша миризма. Да не сме яли чесън или пили спиртни пития. Полека, тихо и без шум да отворим покривката над 3-4 рамки и тогава да правим пушек от пушалката. Пчелите са по-кротки през главната паша, а по-зли през останалото време. И така, щом почнем да откриваме покривката над рамките, пчелите излизат нагоре и се разтревожават, понеже чувствуват, че влиза студен въздух, пчеларя хваща с двете ръце пушалката и ги подпушва колкото си иска. Пушека се направлява надолу в междините. Някои пчелари имат за правило преди да отворят кошера пускат кълба дим през прелката (вратата). И така пчелите се атакуват с пушека отгоре и отдолу. И те без съмнение, ще бъдат смутени. И в едно с уверени, че може би, пчеларя-неприятел ще ги накара да напуснат кошера. И заради това те бързат да се нагълтат с мед за новото си жилище. Но напълнят ли медовата гушка, когато е пълна с мед, прави давление на нервния възел, който ръководи жилищния апарат, и поради това последния не може да действа.

Много пчелари злоупотребяват с пушалката. Те измъчват пчелите, като ги задушават с неприятния за тях пушек. А колко се измъчват младите пчели, които са хиляди и не знаят горките още да жилият!

Драги пчелари, не злоупотребявайте с пушалката. Служете си колкото може с по-малко пушек. Никога не пускайте пушек през прелката. Старайте се да привиквате да пушките пчелите само отгоре. И то само с едно кълбо дим, пуснат не в кошера надолу, а по повърхнината на откритите

рамки. Пчелите имат силно обоняние, та ще предадат и на другите за идещата неприятност. Не тревожете вашите чувствителни работници напразно! Колкото по-малко дим, толкова по-голямо спокойствие и приятна работа.

ОБНОСКИ С ПЧЕЛИТЕ

Пчеларят е приятел и покровител на пчелите, той е и техен помощник, за което те отлично му се отплащат. Той и те взаимно се подпомагат. За да покори и завладее пчелите, обаче, пчеларят постъпва по два начина: кратко и строго.

По първия начин пчеларят се отнася с пчелите: тихо, спокойно, уверено, мирно, бавно, леко и енергично. Той може бавничко да отвори кошера и постепенно да открие покривката над рамките. Бързото и ненадейно осветляване на гнездото тревожи пчелите, кара ги ядовито да се нахвърлят върху човека. И без пушек може да се работи, но се иска повече решителност. Мируването на пчелите ще зависи от това, дали те си имат храна в питите и дали някоя миризма, идеща от ръцете, устата, дрехите и тялото на пчеларя, не ги тревожи и гневи.

По втория начин пчеларят постъпва: бързо, внезапно, строго, немилостиво и несъобразително. Тук вече се открива война между пчелите и пчеларя, поради което и топовните гърмежи и пушилката са необходими. Димът стряска пчелите и ги предупреждава за бягство, за напускане на кошера, или наумява, че ще им се отнеме храната. Затова пчелите се нагълтват с мед, доколкото могат. В момента те приличат на народ, който се готви да напусне местожителството си, родината си, поради атаките на неприятеля, пчелите мислят, че вземат храна за път или за новото жилище.

Но, ако в питите няма мед, тогава и димът не успокоява пчелите. Напротив, той ги дразни и ги кара да проявяват гнева си. В такъв случай необходимо е, да се подкърмят пчелите. Дайте сироп на гладните пчели, за да станат спокойни и морололюбиви.

Пчеларят, преди да почне да работи с пчелите, трябва да си измие добре ръцете. Той не трябва да издава никаква остра миризма. И да бъде облечен гладко.

Когато пчеларят работи около кошера, не трябва да стои пред прелката.

С една дума, пчеларят, в работата си с пчелите, трябва да бъде благ и кротък.

Пчелите са мирни, когато са сити. Пчели с пълни гушки не жият. Това физиологически се обяснява така: пчела с напълнена гушка не може да издигне коремчето си и да забие жилото, тъй като пръстенчетата на коремчето ѝ са истегнати.

Пчелите са миролюбиви и при следните случаи: при роидба, пчелите от рояка не жият. Пчелите идещи от паша, на товарени с нектар или прашец, също не са настроени да жият. През главната паша те биват спокойни, кротки и миролюбиви.

Но има и друго.

Пчелите се сърдят и жият, и когато попаднат върху рошави дрехи, когато се замотаят в косматите гърди на пчеларя, в брадата му и в косата на главата му. Левите пчели се гневят и жият, а италианката е миролюбива.

Пчелите се сърдят, когато са гладни, когато няма паша в полето, когато духат сухи и студени ветрове през лятото. У нас главната паша обикновено е в началото на юни, но сме имали случаи, когато в май имаме пълни медници. Миналото лято пък през май и юни нашите кошери бяха с празни пити, като никога. Това положение именно правеше пчелите да бъдат раздразнителни и гневни. Отначало аз ги под-

хранвах. По-сетне, обаче, изоставих, тъй като трябваше ми дневно по 60 кг захар. Оставих ги на съдбата, ала те ме силно намразиха. Щом застанех пред пчелина, атаките почваха в кръстосен огън и едвам в началото на юли работата взе друг обрат. Поваля дъждец, настана топло време и пчелите измениха нрава си. Отвори се земята. Настана главна паша, в 5-6 дни пчелите надонесоха мед, напълниха гнездото и медниците и мирясаха.

Те са лоши още, когато им е взет всичкия мед, или когато пред кошерите се движат постоянно хора и добитъци. Когато вадите, или слагате рамки и по невнимание натиснете пчела, нейния плачевен глас предизвиква гнева на много пчели, които се нахвърлят ядовито върху пчеларя. Други се явяват в помощ на нещастната. У пчелите има съчувствие по-голямо, отколкото у хората. Тук се спазва принципа: „един за всички и всички за един“.

Духането с уста върху пчелите и друсането на кошера или чукане по стените също твърде много сърди пчелите.

При отваряне на кошера трябва да се внимава, да не става сътресение. Случи ли се тропот в кошера, пчелите гневно се нахвърлят върху пчеларя. Той трябва да не маха с ръце. Да не се движи. Да стои вкаменен. Да пуца незабелязано около себе си кълба от дим до утихването на разгневените пчели. Да се покаже куражлия. Да бъде неотстъпчив. Да приема атаките. Бягство да няма. Кураж да има. Пчеларят на поста си да стои.

Пчелите имат силно обоняние. Те не обичат нечистите хора. Острите миризми мразят. Те не могат да търпят дъха на пияницата. Има хора, които се нападат от пчелите. Други пък могат да работят с пчелите спокойно, без никакви предпазни средства.

И миризмата на пчелната отрова също предизвиква война в пчелите.

СРЕДСТВА ЗА УКРОТЯВАНЕ НА ПЧЕЛИТЕ

Средствата за укротяване на пчелите са много. Аз ще изброя някои от тях, най-вече тия, с които съм си служил в моята пчеларска практика.

Те са:

1. Мрежата. Пчеларят трябва да отива при пчелите с мрежа на глава. Той не трябва да показва бабаитлъка. Може би, да посети пчелите си, когато те са разгневени по някоя независеща от него причина. И тогава гневът им ще се излее върху главата му. Тогава ще стане за присмех на пчелите. И трябва да има бягство. Пчелите имат способността да познават нежните места на човешкото тяло. Те жият най-много около очите. А там болките са най-чувствителни. Когато пчеларят се явява при пчелите постоянно с мрежа, той не се бои от ожилванс. Затова бива и спокоен. От друга страна, пчелите свикват със закритото лице на пчеларя, та не правят и опит за ожилване. Ръкавиците са непрактични за пчеларската работа. С тях похватът на ръцете се изгубва. Нека дадем възможност на пчелите да ни жият по ръцете, с това те ни донасят само полза.
2. Пушилката. Тя е една необходимост за пчеларя. Пушилката е най-силното оръжие на пчеларя срещу пчелите. Димът не вреди пчелите. Той ги само застрашава. Прави ги кротки. Без пушек не отваряйте кошерите.
3. Добро и успокоително средство е да си намазва пчеларят ръцете с мед, когато ще работи с пчелите.
4. Друго средство против жиленето е да се смачкат 3-4 търтеи и се намажат ръцете при работа с пчелите.
5. По-ефикасно средство е да се натриват ръцете с каранфилово масло или терпентиново.
6. Взема се литър вода, в която се влива 80 гр. карболова

киселина, 40 грама от тоя разтвор се смесва с 40 гр. глицерин, тая смес се налива в литър вода. В тоя разтвор се натопява платно, и след като се изцеди хубаво слага се непосредствено върху рамките на кошера. И развълнуваните пчели се укротяват.

Карболовата киселина се получава от аптеката с рецепта. Тя гори тялото. Отровна е. Не се разтваря във вода. Добре е да се разтвори първо в спирт и след това да се влее във водата.

7. Друго невинно средство за укротяване на разгневените пчели е лизолът. Той е прозрачна течност. Цвят има тъмно-жълт. Той е масло. Лесно се топи във вода и силно се пени при разбъркване. Употребява се за дезинфекция 1/2%. Получава се от аптеките без рецепта. Той се употребява за укротяване на пчелите, като се взема в смес 5%, в който се натапя платно, изцежда се и след това се слага непосредствено върху рамките.
8. Маточино масло (*Melisea citrofica*), което се получава от дългогодишното тревисто растение „маточина“. По нас го наричат „пчелник“. Това масло служи за укротяване на пчелите. Още ефикасно средство е и за привличане на движещия се рой.

В медицината се употребява за поправка вкуса на лекарствата. То е леко възбудително. Употребява се за спиране на повръщане и за стомашни болести.

Най-много се употребява в парфюмерията.

ТЪРСЕНЕ НА МАЙКАТА

Майката е единствената напълно развита женска пчела в кошера: тя е най-ценното в него. Без нея пчелно семейство не може да има. Тя създава живота в пчелното семейство и

медосбора, в голяма степен, зависи пак от нея. Работните пчели са спокойни когато намират майката в кошера. Пчеларят също мисли за майката, той, при прегледа на пчелното семейство, иска да види присъствието на майката. Само тогава живота на пчелното семейство е осигурен.

Търсенето на майката е една от усилените работи на пчеларя. Когатто се налага пчеларят да потърси и намери майката в известен кошер, той трябва да е твърде спокоен, търпелив и внимателен. У него се изморяват ръцете и мозъка.

Признаци за отсъствието на майката има външни и вътрешни. Външните признаци са, когато на прилетната дъска лостовата стража е засилена, разтревожена - неспокойна, пчелите търсят изгубената майка. Отворим ли такъв кошер да потърсим майката, вътре се забелязва едно усилено движение в различни направления и най-после пчелите издават продължителен вой. Те като че ли питат: „Къде е майка ни?“

Не е така с нормалното пчелно семейство. Отваряме кошера. Снемаме покривката. Пущаме само една струя дим по повърхнината на рамките. Почваме да преглеждаме питите една по една. Прегледа да става през това време на деня, когато хвърчащите пчели са в полето, ако няма опасност от кражба. Хваща се рамката за ушите, вдига се срещу очите. Прави се бегъл поглед от едната страна на питата на ширина и дължина в кръст. Не се ли намери майката, почва се по-внимателно и подробно преглеждане със затаено внимание и напрегнато зрение. Не се изпускат от очите и междините от линийките до краищата на питата. По същия начин се преглежда и другата страна. Питата всякога се държи отвесно. Така се преглеждат всички пити. Майката се намира на питите с пило. Но, в изключителни случаи, тя може да се намери и в крайната пита с мед. Ако в така внимателно прегледаните пити не се намери, повтаря се прегледа същото време. Не намери ли се и при второто преглеждане, затваря се кошера. Пчелите се изморяват и кошера не бива да се държи повече отворен. В друго време се прави

нов преглед. Ако в същия кошер има пити с пило и то яйца отвестно стоящи в килийките, това показва, че има майка. Пчеларят иска да види майката да не е осакатяла или с огризани крилца. Не се намира тая последната, когато е по стените или на дъното на кошера, когато снася яйца и се е пъхнала наполовина в килийката и когато се покрива от пчели. Особено младите майки, които са не много големи, страховити и бегливи, мъчно се намират.

Не всички пчели от разните породи са еднакво спокойни при търсене на майката.

В тръвните се установява присъствието на майката с почукване по стените на кошера. Ако след почукването пчелите издават едногласово бучене и след това настъпва затишие това показва присъствието на майката. И напротив, ако след почукването пчелите издават продължителен вой, това е признак за отсъствието на майката.

Преди да се зазимят пчелите, нека се установи присъствието на майката.

ЕДНО СРЕДСТВО ПРОТИВ КРАЖБАТА У ПЧЕЛИТЕ

Пчелите страдат от вънкашни неприятели и разни болести, те биват нападани и ограбвани от вътрешни неприятели - национални крадци. Известно число пчели от едно семейство налитат на друго, задигат събрания мед и го отнасят в своя кошер. Това става в продължително време. Изначало кражбата се почва от една пчела. Тая последната бива последвана и от друга. Двата ще се последват от други два и т.н. до като станат стотици и повече. Научените пчели да заграбват мед от чужд кошер стават лениви, неспособни

за работа, те понякога като не успеят да си откраднат, дълго време гладуват, а за това и телата им почерняват. Тези пчели наричаме професионални крадци. Крадците пчели нападат обикновено осиротели семейства, или семейство с търтевка (в питите на които няма работническо пило), слабите кошери или там дето има разлята храна или мед, в лошо време, през което пчелите не могат да събират мед по полето.

Можем да познаем, че има кражба в един кошер, ако забележим на прелетната дъска една или няколко пчели с черен цвят, заобиколени всяка една с по 1, 2 или 3 пчели от наблюдавания кошер, които се мъчат да я убият и отвличат надалече.

Пред такъв кошер ще намираме всекидневно по 100-200 убити пчели. На прелетната му дъска се забелязва голямо движение пчели във възбудено състояние. Такъв един кошер не може да си гледа всекидневно работата, защото трябва да се воюва с неприятеля.

След известно време кражбата се усилва още повече и нападнатото семейство може да бъде унищожено съвсем, ако разумния пчелар не вземе о време мерки.

При кражбата у пчелите трябва да различаваме две фази: начало и силно развита кражба.

Когато кражбата е в своето начало, можем да я прекратим, като пръскаме с вода нападнатия кошер, като поставим на прелетната дъска наквасена с фенолова кислота, или кърпа, която постоянно да се мокри с чиста вода, също вместо кърпа препоръчано е да се постави на прелетното място трева, която да се мокри от време на време с вода.

И тъй, гореизброените средства помагат, ако кражбата е в своето начало, а имаме ли обаче силно развита кражба, при която да могат да загинат цели семейства, даже и пчелини, тия средства не помагат, а трябва да се намери някое друго средство, по радикално, което да може час по-скоро да предотврати от загиване нападнатия или нападнатите кошери.

Такова едно средство за прекратяване на силно развита кражба срещнах неотдавна в руското списание „Пчелар“ № 4 1912 г. от Сг. Татауров, което средство имах случай да изпитам сам в пчелина си и получих задоволителен резултат.

Ето самия начин за прекратяване силно развитата кражба у пчелите.

„Обгражда се, завива се нападнатия кошер с платно или черга. Това трябва да стане рано сутринта, преди пчелите да са почнали да хвърчат (по добре това да се извърши вечерта Д.А.М.) Така завит кошертът да се отнесе в зимник или тъмна стая и там да престои един ден. (На арестувания кошер трябва да се даде прясна вода за през деня Д.А.М.). На мястото на отнетия (Укрития) кошер да се постави подобен нему по форма и цвят празен кошер, като се постани в него някаква миризлива трева, на която дъхът пчелите не обичат (Аз употребих лайкучката и чесънът смачкан добре Д.А.М.) Крадците - пчели с голям ищак пристигат, те отвън не забелязват никаква промяна, та хвърчат право в прелката, още повече сега няма часовой да ги обеспокоява, но щом усетят отвратителната миризма на поставените вътре растения те разочаровани, претърпяват най-голямо фиаско.

През този ден ще изпитат лошата миризма на празник кошер всички крадци - пчели, които са имали случай да задигат мед из чуждо семейство. Тази измама ще накара пчелите - крадци да се върнат в кошерите си или пък, което по-вярно, ще нападнат друго семейство, кошертът на което по външна форма и цвят прилича на укрития. Следващия ден да се възвърне скрития кошер на първото си място осигурено да се страхуваме, че ще бъде повторно нападнат. (Аз се побоях да възвърна отнетия от кражба кошер на пренесеното си място, а го оставих в един край на пчелина си, като му измених външната форма. Добре е даже да се преобоядиса друга боя противна на она, която е бил нападнат Д.А.М.)

При този начин трябва да се вземат някои предварителни мерки, а именно: на всичките слаби семействена, ни които с

възможно да нападнат крадците, трябва да се съкратят вратичките за преминаване само на една пчела.

Ако в пчелина има нападнати от крадци повече от едно семейство, то с всичките трябва да се постъпи по горния начин.

(Ако крадците намерят наново скрития кошер, то за да го извадим, трябва да го отдалечим 2 километра от пчелина Д.А.М.)

Този начин съм практикувал ред години с успех и мога да кажа, че то е едно от верните средства против кражбата у пчелите и я спира без да се гледа, до каква степен е била развита.

През настоящето лято сме имали много случаи от кражба у пчелите, поради оскъдната паша в много места. За да се избегнат лошите следствия от кражбата, аз предлагам на българските пчелари, които биха имали случай да се борят с това зло в пчелника си, гореизложеното верно средство от г. Татауров против кражбата у пчелите, изпитано от него и от мен.

ПОИЛКИ ЗА ПЧЕЛИТЕ

Очевидно е, че пчелите имат голяма нужда от вода. Това може всеки да забележи покрай реките, вадичките, кладенците и др., където пчелите лакомо гълтат водата и я бързо отнасят в кошера. С водата пчелите поят малките си другарки, разтапят кристализирания мед и приготвяват млечицето, за което е нужно 5 пъти повече вода, отколкото прашец.

Идеалната чистота у пчелите ни кара да вярваме, че пчелата всякога търси чиста храница, чиста водица и чисти съдове. При това пчелата е свикнала на топла храна, също така тя иска и водата, която употребява да бъде топличка.

Водопомя на пчелите е една от главните работи на пчеларя. При все това, у нас малко внимание се обръща на поенето на пчелите. Старите пчелари със смях и очудване посрещат, когато им се спомни нещо за водопомя на пчелите. Особено там, където няма естествени източници на прясна вода, се чувства голяма нужда от нагласяването на искусственото поене у пчелите. Ами пчелите имат нужда и от солена вода! Где ще я намерят? - В оборите, заходите и пр. За да накараме пчелите да носят чиста прясна и подсолена вода, ние трябва да им се притечем на помощ. А когато пчеларят помага на пчелите, той помага и на себе си. И така, пчелари, поете пчелите си с прясна и солена вода (една шепичка сол се дава на 4 литра вода)

Тук моята цел е да покажа начините за поене на пчелите. Ще опиша в кратце разните поилки, които се употребяват в пчеларството и които минават за рационални.

Из начало пчеларите са поставяли вода на пчелите в особени коритца (дървени), а за да не потъват пчелите, в коритцата се поставят дървени стърготини, мъх или слама.

За да имат в продължително време вода, поставят стъклена (шише), напълнена с вода, на устата ѝ поставят дебело сукно и я обръщат надолу в дървеното коритце. Сукното се увлажнява постоянно и пчелите си вземат вода.

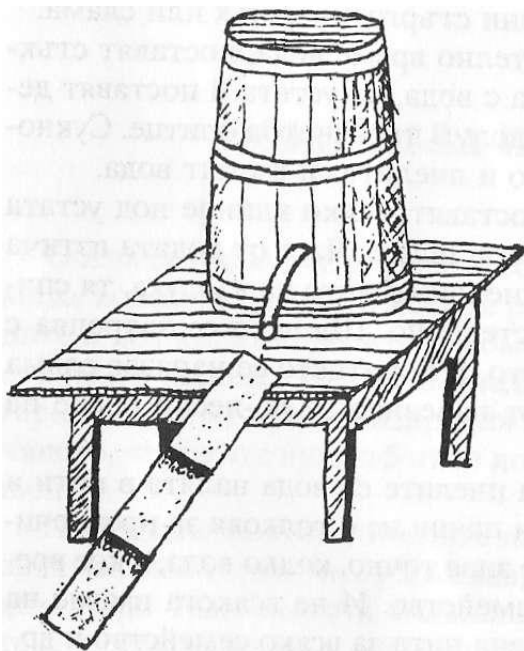
Други, вместо сукно, поставят малко клинче под устата на обърнатото и пълно с вода шише. Част от водата изтича в коритцето, и благодарение налягането на въздуха, тя спира и после ще изтича постепенно. Шишето се закрепва с железен обръч за коритцето. В коритцето се нарязва слама или се поставят кочани от царевица за по-лесно поене на водата от пчелите.

Други пчелари дават на пчелите си вода налята в пити и поставени в гнездото. Този начин не е толкова за предпочитане, защото не може да се знае точно, колко вода, в кое време е нужна за известно семейство. И не всякога имаме на разположение по една празна пита за всяко семейство и др.

С изброените по-горе начини на пчелите се дава вода в застояло състояние. А нам е известно, че пчелите обичат не застоялата и развалена вода, а чистата и течаща топла вода. Бто защо практиците-пчелар и са измислили поилки, хигиенични и леснодостъпни. Пчеларският ум е изобретил поилки, чрез които, по изкуствен начин, да нагласим водата да бъде текуща и лесно да се стопля от слънчевите лъчи.

За да си построим такава една поилка нужно ни е една малка каца или буре с кранче за изтичане на водата, едно четириножно столче и стълбичка. Бурето напълнено с вода, се поставя на стола, под крана се поставя нерендосана дъска (стълбичка) широка до 10 см която се състои от три дъски, приковани една над друга, както са поставени керемидите на зданието.

Като тече водата на първата дъска, напълнят ли се всичките ѝ тръпчинки, стича се излишната вода на втората дъсчица, напълни ли се и тя, стича се на третата и от там излишната вода изтича на земята. Водата, която се спира в дълбна-

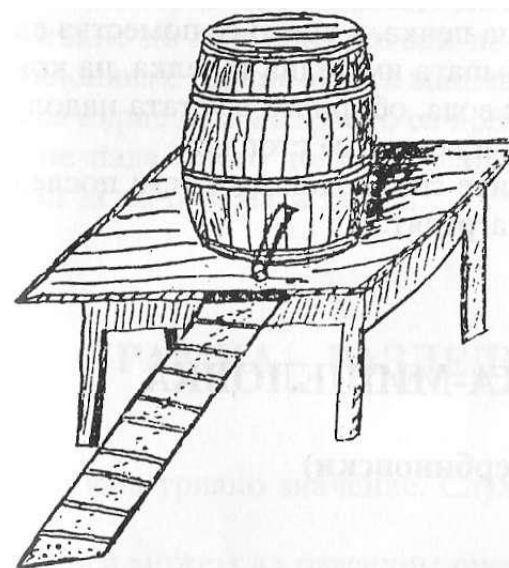

тинките се нагрява от слънчевите лъчи и става годна за поемане от пчелите. Разбира се кранчето ще бъде толкова слабо завинтено, щото водата да тече капка по капка на дъската-стълбичка.

Други вземат равна, изгладена дъска, на която правят напречни нарези с триона, в които водата при стичането си се спира в тръпчинците, нагрява се от слънчевите лъчи и се поема от пчелите.

Но, за да бъде водата постоянно в движение, на дъската стълбичка се направят недълбоки бразди в зигзагообразно направление.

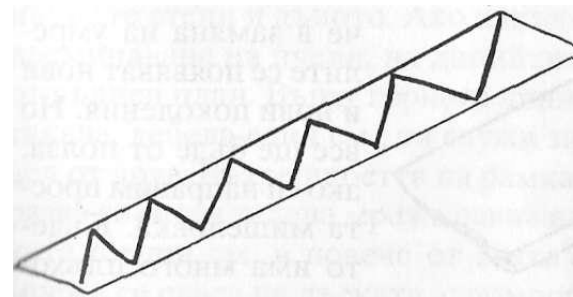
Добре е, ако на дъсчицата-стълбичка се приковат хлабаво дъсчици под остър ъгъл, с върха на надолу и ъглите се допълнят с тънък пласт от пясък.

Като се постави стълбичката под кранчето, водата капе и напоява пясъка, минава под ъглите и се стича надолу. Тук водата се стопля чрез пясъка много бързо, а на пчелите е най-приятно, когато изтегля водата из помежду малките пясъчливи зрънца.

Когато пчелинът 0 голям, поставя се по-голяма каца или бъчонка, на която се поставят от 1 до 4-ри кранчета и следователно толкова стълбички.

Тук му е мястото да забележим, че приборите и водопоя ИА пчелите трябва да се държат чисти. Всяка сутрин да се измина кацата и стълбичката и се налива прясна вода.

При всеки ПЧЕЛИН да се държат по две поилки: една за прясна вода, а другата за подсолена. Поилките да бъдат близо до самия пчелин; да се излагат и припекли но и НЯ ПЯ

зено от ветровете място. За по-лесно привикване на пчелите на вземат вода от поилките, намазва се стълбичката и предната част на столчето с мед. Медът привлича пчелите, те случайно намират водопоя, почват да се ползват от него и остават предоволни от изгодите, които добрият им стопанин е устроил.

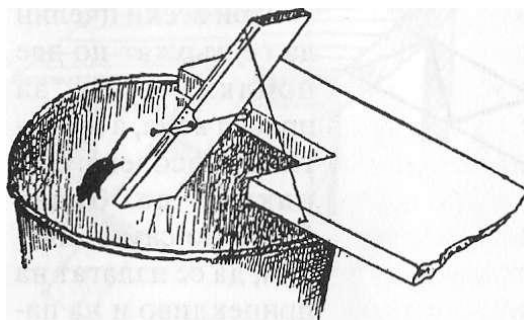
Напоследък г-н И. Клемм (германец) е устроил нова поилка. Тя е направена от една печка, в която се помещава една лампа „Триумф“, над лампата има една тарелка, на която се поставя стъкленица с вода, обърната с устата надолу. Лампата загаря тарелката и водата се стоплят.

Пчелари, снабдете пчелите си с водопой, - тези последните стократно ще ви възнаградят.

ПЛЪХОЛОВКА-МИШБЛОВКА

(По Щербиновски)

Едни от неприятелите на пчелите и восъка са мишките и плъховете. Ето един прост и достъпен за всеки капан. Разбира се, този начин за борба с гризачите не може съвсем да премахне мишките и плъховете, когато са развъдени

ни твърде много - те се така бързо плодят, че в замяна на умрелите се появяват нови и нови поколения. Но все ще бъде от полза, ако си направим проста мишеловка. Където има много плъхове и мишки, тя при ни-

ся голяма полза. Тази мишеловка се състои от дъска, поставена с единия си край на ръба на кофа (може и газена тенекия).

На края на дъската е прикачена друга малка дъсчица, така че тя може да се обръща. Долният край на дъсчицата е по-тежък, отколкото горният и затова дъсчицата лежи, както е показано на рисунката. Ако мишка или плъх рече да се домъкне до примката, стъпи на този край, дъсчицата се наклонява с горния край и мишката пада в кофата с вода. За да се върне пък в първото си положение дъсчицата трябва да не пада много долу, затова се връзва с връв на долния край за по-голямата дъска.

РАМКА - РАЗДЕЛИТЕЛ - ПИТА

Тя има трияко значение. Служи за рамка, разделител и пита.

С нея можем да разделим пчелното гнездо на две равни половини. Можем да отделим ройче на 2-3 рамки в края на кошера. И най-сетне, можем да разделим пчелното гнездо на четири отдели без да се намаляват питите в кошера.

Устройство. Рамката е като обикновените рамки, само, че е по-дълга и по-широка дотолкова, че да допира до страничните стени и дъното. Ако някъде има промеждутъци за преминаване на пчели, на линийките се приковават ивици от вълнен план. Върху горната линийка се приковава друга такава, дебела един см.; тя служи за показател на един отдел от друг. Вътрешността на рамката се попълва така: отрязва се ситна телена мрежа равна на вътрешността на рамката с един см. в повече от всяка страна. Тоя от телена мрежа се слага на дъската, с помощта на която прикача-

изкуствена восъчна пита, затоплена на слънцето или на огъня. След това питата се валира (примачква) с обло (цилиндрично) дърво, масур и др. дотолкова, че да вмъкне в телената мрежа и се покаже от другата ѝ страна. За по-лесно вместване поставя се и друг кат телена мрежа временно между дъската и мрежата, която стои непосредствено до питата; тя ще надига малко мрежата за да проникне питата и от другата страна. Така изготвена мрежата се приковава във вътрешността на рамката, като се подгънат краищата ѝ по един сантиметър в средата на линейките. И така получаваме една рамка - разделител, която пчелите не могат да пригризат и минат от единия отдел в другия. И друго, което е най-важно, пчелите ще изградят по половин пита с работнически килийки от двете страни на рамката, с това не се намалява обема на питите в кошера. Ако страната на рамката към по-силния отдел е изградена, а към по-слабия - неизградена, то се обръща рамката - разделител с неизградената страна към по-силен отдел. Ако искаме да има прозорче на рамката - разделител (диафрагмата), то изрязваме от питата към горния край кръгче в диаметър 5-7 см. за идване на чужда (съседна) топлина. Пък залепена ли е питата, тогава прозорчето се отваря с помощта на пламък от свещ.

Ако пчеларят не разполага с телена мрежа, то тя се заменя с тънка 5 мм. дъска. На нея се залепват от двете страни по една нагрята изкуствена пита. Ако няма и изкуствени восъчни пити, тогава страните на тънката дъска се покриват с разстопен восък. И от двете страни пчелите ще изградят пити с търтееви килийки.

И тъй, с помощта на рамката разделител пчеларят може да си служи за получаване на нуклеуси в пчелното гнездо, без да се намаляват изградените пити. Отделите ще служат за производство на майки, оплодяване на младите майки, за съхранение на запасни майки, за презимуване на майки за

използване на помощници майки, и за подновяване на старите и недъгави пчелни майки.

Всеки, образуван по този начин, отдел трябва да има своя самостоятелна прелка и то ориентирана в обратната страна.

**ПЪЛЕН СПИСЪК НА ПУБЛИКАЦИИТЕ
НА ДЕЛЧО АТАНАСОВ МЕРДЖАНОВ
В СПИСАНИЕ „ПЧЕЛА“ 1902 - 1948 година**

1902 г.

книжка 6 - „Старите медени питу“

1904 г.

книжка 9-10 — „Колко мед ми даде кошерът „Кула“?“

1912-1913 г.

„Едно средство против кражбата у пчелите“

„Запазване на запасните восъчни питу от молците“ - превод от А. Ковалевски.

„Бързо увеличение на пчеларницата чрез естествено роене“ — превод от О. Н. Палейчук

„Едно от средствата за прекратяването на кражбата у пчелите“ - превод от Балясов.

1914 г.

книжка 2-3 - „Железните покриви на кошерите“

книжка 6- „За обтягането на тела в рамките и прикрепване на изкуствените питу“

1924 г.

„Учителят и модерното пчеларство“

„Поставяне на магазините“

„Пчелният яд“

1925 г.

„За покривките над рамките“

„Смяна на майките“

„За качествата на пчелата“

„Запасни майки“

„Кошерче за майка“

1926 г.

книжка 3 - „Пчелоядът или дъждовникът“

1927 г.

книжка 6 - „Дезинфекция на кошерите“

книжка 7-8 - „Пчеларят и пчеларската книжнина“

книжка 9 - „Употреба на пушалката“

книжка 11 - „Борбата с гнилец в Америка“

книжка 12 - „Дезинфекция на кошерите“

1928 г.

книжка 1 - „Медена роса или манна“ - превод от П. Бала* шов.

книжка 2 — „За чистотата на кошера, пчелина и пчеларя“

книжка 4 - „Спекулативно хранене“

книжка 7 — „Подновяването на старите питу“

книжка 8 - „За боядисването на кошерите“

книжка 10 - „Плъхоловка - мишеловка“

книжка 11-12 - „Пчелен клей“

1929 г.

книжка 7 - „Пчеларство и просвета“

книжка 8-9 - „Есенно подхранване на пчелите за пило“

книжка 10 - „Мишките“

книжка 11 - „Есенното почистване на кошерите“

1930 г.

книжка 1 - „Бележки на пчеларя“

книжка 6 - „Обноси с пчелите“

книжка 7-8 - „Средства за укротяване на пчелите“

книжка 11 - „Пчеларски конференции“

книжка 11 - „Пчеларска слушалка“

1931 г.

книжка 1 - „Моята пчеларска дейност“

книжка 4 - „Гнилецът“

книжка 5 - „Гнилецът“

книжка 6 - „Гнилецът“

книжка 7 - „Гнилецът“

Книжка 8 - „Грижи за роевете“

1932 г.

книжка 1 - Повече абонати за списание „Пчела“

Книжка 2- „Пролетно хранене на пчелите“

- книжка 4 - „Восъчната смет"
- книжка 5 - „Смяна и придаване на майки"
- книжка 7 - „Претопяване на воцината"
- книжка 12 - „От къде пчелите взимат вода зиме"
- 1933 г.
- книжка 5-6 - „Подрезване крилата на майката"
- книжка 7 - „Кошерче магазин за майки"
- книжка 10 - „Пчеларската 1933 г. у нас"
- 1936 г.
- книжка 1 - „Восъчната проблема и строителната рамка"
- книжка 6 - „Майки-помощници"
- книжка 12 - „Много майки в едно пчелно семейство"
- 1937 г.
- книжка 4 - „Още нещо за восъчната проблема"
- книжка 6 - „Многоетажни кошери"
- книжка 8 - „Италиански пчели"
- книжка 9 - „Краински пчели"
- книжка 12 - „Строителство в пчеларството"
- 1938 г.
- книжка 5 - „Изкуство в пчеларството"
- книжка 1 - „Силни пчелни семейства"
- книжка 8 - „Силни пчелни семейства"
- книжка 9-10 - „Търсене на майката"
- 1939 г.
- книжка 3 - „Пролетна ревизия на пчелите"
- книжка 5 - „Дресировка на пчелите"
- книжка 8 - „Циментови подставки за кошерите"
- 1940 г.
- книжка 2 - „Просвета и невежество в пчеларството"
- книжка 3 - „Пред главната паша"
- книжка 6 - „Поставяне магазините и прочие"
- 1941 г.
- книжка 4 - „Как да изправим търтеево семейство"
- книжка 8 - „Кристализиране на меда"
- книжка 9-10 - „Какво трябва пчеларят да знае"

- 1942 г.
- книжка 3 - „Съживяване на пчелите"
- книжка 5 - „Восъчните пити"
- книжка 6-7 - „Кога пчелите не отиват в магазина?"
- книжка 9-10 - „Как да прекратим кражбата при пчелите?"
- книжка 9-10 - „Какво не трябва да върши пчеларят?"
- 1943 г.
- книжка 2 - „Мобилизация на пчелното семейство"
- книжка 7-8 - „Ужилване от пчелите"
- 1944 г.
- книжка 4-5 - „Как да изправим осиротяло пчелно семейство?"
- книжка 6-7 - „Отглеждане майки на клинове"
- книжка 10-11 - „Към зазимяване"
- 1945 г.
- книжка 1-2 - „Пчелоотглеждане"
- книжка 7-8 - „Строителна рамка в магазина"
- книжка 7-8 - „Начин на отглеждане на пчелни майки"
- книжка 11-12 - „Хранене на пчелите през зимата"
- 1946 г.
- книжка 1 - „Старото и новото пчеларство"
- книжка 4 - „Средство против ужилване от пчелите"
- книжка 4 - „Младите пчели"
- Книжка 5-6 - „Восъчен полумагазин"
- книжка 7 - „Пчелната майка"
- Книжка 8 - „Подбор на пчелите"
- 1947 г.
- книжка 3 - „Пролетни грижи за пчелите"
- книжка 6 - „Родилна рамка"
- книжка 6 - „Да повишим производството на восък"
- книжка 12 - „Давайте белтъчни храни на пчелите"
- 1948 г.
- Книжка 1 - „Правилно поддържане и разширение на пчелното гнездо"
- Книжка 4 - „Развъждане и отглеждане на пчелите"
- книжка 7 - „Нозематоза — заразен дрисък"
- кин жка 7-9 - „Разделител - пита "

СЪДЪРЖАНИЕ

ОТ ИЗДАТЕЛЯ.....	3
МОЯТА ПЧЕЛАРСКА ДЕЙНОСТ.....	5
КОЛКО МЕД МИ ДАДЕ КОШЕРЪТ „КУЛА“.....	9
СИЛНИ ПЧЕЛНИ СЕМЕЙСТВА.....	12
Необходимост от есенно нараждане на млади пчели.....	13
Спокойствие през зимата за пчелите.....	14
Медоносна растителност.....	15
Пръв пролетен преглед.....	15
Пролетно спекулативно кърмене.....	16
Ключът за много мед.....	17
Акуратност при пчелоотглеждането.....	18
Санитарни грижи за пчелите.....	19
Как можем да отглеждаме здрави и млади поколения срещу главната паша.....	20
Много майки в един кошер.....	20
1. Методата на Арефьев.....	20
2. Американски начин.....	22
3. Методата на Б. ф. Моше.....	22
4. Общоприет начин за задържане повече майки заедно.....	23
Многоетажните кошери.....	24
1. Две семейства в един кошер.....	24
2. Методата на Рута.....	24
3. Методът на Шишкина.....	24
4. Дадан-Блатовия кошер с две и повече семейства.....	25
5. Дадан-Блатовия кошер с гнездо и половина.....	26
ПРЕД ГЛАВНАТА ПАША.....	27
МАЙКИ-ПОМОЩНИЦИ.....	34
МНОГО МАЙКИ В ЕДНО ПЧЕЛНО СЕМЕЙСТВО.....	38
ЕСЕННО ПОДХРАНВАНЕ НА ПЧЕЛИТЕ ЗА ПИЛО.....	43
ЗА УЗРЯВАНЕТО НА МЕДА.....	45
УПОТРЕБЛЕНИЕ НА ПУШАЛКАТА.....	47

ОБНОСКИ С ПЧЕЛИТЕ.....	49
СРЕДСТВА ЗА УКРОТЯВАНЕ НА ПЧЕЛИТЕ.....	52
ТЪРСЕНЕ НА МАЙКАТА.....	53
ЕДНО СРЕДСТВО ПРОТИВ КРАЖБАТА У ПЧЕЛИТЕ.....	55
ПОИЛКИ ЗА ПЧЕЛИТЕ.....	58
ПЛЪХОЛОВКА-МИШЕЛОВКА.....	62
РАМКА - РАЗДЕЛИТЕЛ - ПИТА.....	63
ПЪЛЕН СПИСЪК НА ПУБЛИКАЦИИТЕ НА ДЕЛЧО АТАНАСОВ МЕРДЖАНОВ В СПИСАНИЕ „ПЧЕЛА“ 1902 - 1948 година.....	65

ДЕЛЧО МЕРДЖАНОВ

СТАРО ЗЛАТО

Българска. Научна.
Първо издание

Редактор Младен Котларски

Формат 60x84/16
Печатни коли 5,75
Тираж 500

Предпечат и печат: ИМН - Пловдив
Издател АПИИНФОЦЕНТЪР - КОТЛАРСКИ

София, 2002